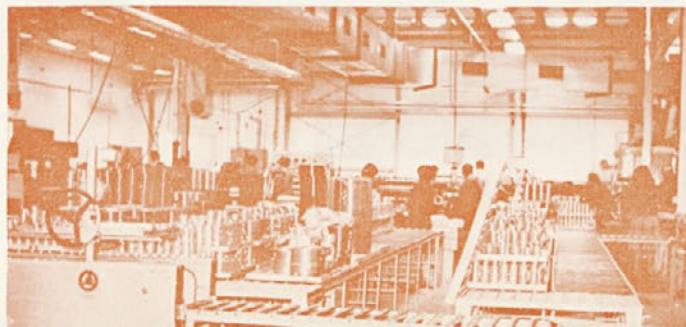
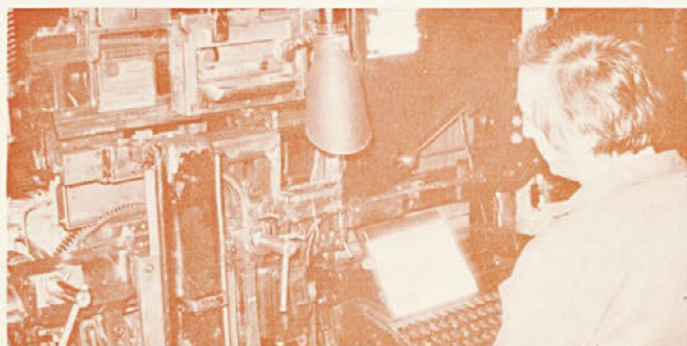

naš dero

3
85

VSEBINA 3. ŠTEVILKE

1. stran – Kakšna je naša akumulacijska sposobnost
2. stran – Dolgoročno in srednjeročno načrtovanje ter letni plan 1985
Izvajanje zakona o sanaciji
3. stran – Uresničevanje kadrovske politike
5. stran – Varstvo pri delu
7. stran – Uresničevanje socialne politike v DO Aero
DIATI – Aero
8. stran – Nagrajenci sklada Borisa Kidriča
9. stran – Pomembno priznanje konferenci OOZS Aero
10. stran – Naš poslovni partner – Kovinotehna Celje
12. stran – Pozornost idejno-političnemu delu z mladimi
14. stran – Literarni utrinki
15. stran – Križanka
16. stran – Preberite, ne bo vam žal...

Iz proizvodnje v TOZD Kemija Šempeter

naš aero

GLASILO KEMIČNE, GRAFIČNE
IN PAPIRNE INDUSTRIJE CELJE

CELJE, MAJ 1985

LETNIK XXIV – številka 3

uredniški odbor

ivanka čater, rado čepič, slavka hladnik,
jože jazbec, jelka kajtna, vera radič,
miro ribežl, cvetka robas, tone svetelšek,
tone škerbec, srečko vavričuk, tine žnidar

svet glasila

albina cizej, milena krizman, vladimira notar,
ivica stare, gregor švab, bojana videnšek

glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

tehnično vodstvo

danilo herman

uredil

tone škerbec

oblikovanje naslovne strani

minja bajagić

fotografije

boris trstenjak

tisk

aero, tozd grafika
za tiskarno drago vračun
naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor
aero – celje, čuprijska 10
po mnenju republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo,
št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka
od prometa proizvodov
glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.300 izvodov

Kakšna je naša akumulacijska in reprodukcijska sposobnost?

Skupni oziroma temeljni cilj vsake organizacije združenega dela je rast in razvoj, saj le to zagotavlja stabilnost in varnost vseh zaposlenih. Vsak hitrejši razvoj pa je nujno pogojen z dodatnimi investicijskimi vlaganji, bodisi za posodobitve ali širitve kapacitet, bodisi za usmeritve na nova področja. Zakonodaja, ki ureja ta področja, se v zadnjih letih močno zaostruje, istočasno pa zahteva od vseh skrbnejše poslovanje in racionalno uporabo vseh sredstev. K vsemu pa ima močan vpliv še visoka inflacija, zato so razmišljanja o tem, kako zagotoviti kljub vsem zaostritvam, normalen razvoj toliko pomembnejša. Tega se moramo zavedati tudi v naši delovni organizaciji. Ob ocenah poslovanja zato ne moremo ocenjevati le absolutnih višin, pa tudi indekse primerjave s preteklostjo so premalo. Poznati moramo celotno finančno stanje in seveda tudi reprodukcijsko sposobnost.

Čeprav smo že skoraj sredi leta 1985 ali pa prav zaradi tega, moramo obnoviti nekaj misli o možnostih razvoja in širitve naše delovne organizacije. To je vsekakor povezano z doseženo akumulacijsko oziroma reprodukcijsko stopnjo v letu 1984 na eni strani in finančnim stanjem oziroma ustreznostjo pokritja sredstev z viri na drugi strani. Pa se bo morda kdo vprašal zakaj se vračamo v leto 1984. Zato ker je le delitev po zaključnem računu dokončna in ker lahko v tekočem letu uporabljamo za investicijska vlaganja

le kvalitetna sredstva, ki smo jih ustvarili v preteklem letu. Ob tem ne smemo pozabiti na nujnost predhodnega »pokritja« zalog z lastnimi viri. Tu pa je temeljni problem našega poslovanja. Precejšnja investicijska dejavnost in visoka združevanja v preteklosti so povzročila že primanjkljaj lastnih virov po zaključnem računu za leto 1983, ta pa se je v letu 1984, ob znani stopnji inflacije in naši premajhni skrbi za zaloge, še bistveno povečal. To velja za vse TOZD razen TOZD Tovarne celuloze in papirja Medvode. Ob tem smo v DO dosegli v letu 1984 reprodukcijsko in akumulacijsko stopnjo, ki je bila celo nižja od povprečja podskupine dejavnosti, čeprav sta TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode in TOZD Grafika presegali povprečje svoje podskupine. Takšno stanje nam je v letu 1985 povzročilo omejitve v zelenih investicijskih ciljih. Saj je edina TO, ki si ustrezno zagotavlja kvalitetne vire za obratna sredstva, TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode. Ostale TO pa lahko uporabljajo za investicije le sredstva minimalne amortizacije.

Zavedajoč se vseh omejitev smo pri pripravi plana za leto 1985 upoštevali poleg drugih ciljev, tudi cilj, zagotoviti investicijsko sposobnost vseh TOZD in s tem ustvariti solidno osnovo za rast in razvoj delovne organizacije v naslednjem srednjeročnem obdobju. Čeprav so bili cilji visoko zastavljeni, nam rezultati poslovanja, doseženi v prvem trimesečju potrjujejo možnost njihove realizacije. Celotna delovna organizacija je dosegla in presegla tako planirane dohodke, kot tudi čisti dohodek in akumulacijo. Z nadaljevanjem trenda doseženega v prvem trimesečju tudi v ostalih obdobjih tekočega leta, bi do konca leta 1985 dosegli načrtani cilj, seveda le ob pospešeni skrbi za obratna sredstva in njihovem hitrejšem obračanju. Dodatne aktivnosti in posebna skrb pa bo potrebna v TOZD Grafiki, ki edina močno odstopa od načrtanih ciljev. Kako bomo in moramo poslovati v letu 1985, vemo. Tudi želje za prihodnja obdobja poznamo, kako pa jih bomo lahko realizirali si moramo z jasnimi cilji opredeliti v novih srednjeročnih planih.

Milena Brezigar

NAŠE AKTUALNE TEME

Dolgoročno in srednjeročno načrtovanje ter letni plan 1985

Letos se zaključujejo priprave za sprejem planskih dokumentov za dolgoročno obdobje do leta 2000 in srednjeročno obdobje 1986-1990. Tudi v naši delovni organizaciji potekajo pospešene aktivnosti na tem področju.

1. DOLGOROČNI PLAN 1986-2000

Priprave za izdelavo dolgoročnega plana so se v naši delovni organizaciji pričele pravočasno. Izdelana je bila analiza razvojnih možnosti za to obdobje in posredovana v javno razpravo. V času javne razprave niso bile razčiščene in opredeljene vse dileme, ki so izhajale iz predvidevanj, napovedi in tekočih gospodarskih gibanj. Zato je naš razvojni svet sprejel sklep, da se javna razprava zaključí, določena odprta vprašanja pa bo še enkrat obravnavala.

Na svoji seji 8. aprila 1985 je poleg drugih vprašanj ocenjeval tudi aneks k analizi razvojnih možnosti, ki so ga pripravili v Medvodah. Aneks je bil potrjen in temu je sledila tudi nova opredelitev vrstnega reda posameznih investicij. Gre predvsem za spremembo, da se v letu 1985 pristopi k rekonstrukciji papirnega stroja v Medvodah in šele kasneje k naložbi PS II.

Dolgoročni plan bo, kljub kasnitvam, izdelan še pravočasno in predvidoma sprejet do konca leta.

2. SREDNJEROČNI PLAN 1986-1990

Pripravke za izdelavo srednjeročnih dokumentov so že bolj v časovnem zaostanku, ker tudi sami postopki sprejemanja in pa večje število ak-

tov zahtevajo določen čas do uresničitve.

Do sedaj smo uspeli realizirati le sklep o pripravi plana, zaključiti razpravo o analizi uresničevanja srednjeročnega plana in izpolniti ankete ZPI. Pred nami pa je priprava smernic in ostalih planskih aktov. Pripravili smo nov terminski plan, po katerem bi lahko ob dobrem sodelovanju vseh nosilcev planiranja in naše službe sprejeli srednjeročni plan v začetku leta 1986. Roki za izdelavo posameznih planskih dokumentov so izredno kratki, zato morajo vsi nosilci planiranja in člani samoupravnih organov z vso odgovornostjo in zavzetostjo tvorno sodelovati pri oblikovanju naših srednjeročnih planskih ciljev.

IZ DELEGATSKIH KLOPI SKUPŠČINE SFRJ

Izvajanje zakona o sanaciji in prenehanju OZD

Z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije in antiinflacijskim programom je bila dogovorjena politika zaostritve družbenih kriterijev za tiste OZD, ki poslujejo z izgubo. Osnovni namen teh zaostritev je bil doseči hitrejši proces finančne ozdravitve OZD oz., da se zagotovi ekonomska prisila za sistemsko opredeljevanje vzrokov za nastanek izgub in prevzem ukrepov za njihovo odpravljanje.

Med ostalimi je bil sprejet tudi Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o sanaciji in prenehanju OZD, kjer so postavljene tudi omejitve pri izplačevanju osebnih dohodkov v OZD, ki poslujejo z izgubo. Ob sprejemu tega zakona pa je Zvezni zbor skupščine SFRJ sklenil, da je potrebno pripraviti kriterije na osnovi katerih bi se lahko odločali za eventualne izjeme pri izvajanju tega zakona. Sicer pa je Zvezni zbor vztrajal na potrebi po doslednem izvajanju tega zakona kot tudi upoštevajoč objektivno situacijo v kateri se bodo znašle posamezne panoge.

Konec aprila letošnjega leta je zato Zvezni izvršni svet pripravil analizo o OZD v celotni Jugoslaviji, ki so končale leto 1984 z izgubo. Analiza je bila izdelana z namenom, da se ugotovi,

3. LETNI PLAN 1985

Aktivnosti za pripravo letnega plana so se pričele po sprejetem terminskem planu že oktobra 1984 in plan bi moral biti sprejet že ob zaključnem računu. Glavni razlog, da konec aprila še ni sprejet, saj ga bomo šele ob koncu meseca posredovali v javno razpravo, pa je v tem, da je v vsem tem času teklo usklajevanje ključnih planskih postavk, kot npr.: skupni izvoz, obseg načrtovane proizvodnje, prodaje in drugo. V času javne razprave pa se bomo aktivno vključili v razpravo o tem dokumentu in oblikovali dokončne planske cilje.

Služba planiranja
in analiz

kako se v praksi izvaja Zakon o sanaciji in prenehanju OZD in da se na osnovi dogovorjenih kriterijev oceni ali bi katero od panog lahko upoštevali kot izjemo oz. zanjo ne bi veljala določila Zakona o sanaciji glede izplačevanja osebnih dohodkov.

V nadaljevanju navajam nekatere zanimive podatke iz te analize:

- po zaključnih računih za leto 1984 je izgubo izkazovalo 2.195 OZD (7,5 % vseh OZD) s 436.530 delavci (8,8 % vseh zaposlenih) v skupnem znesku 132,8 milijard din, kar predstavlja 13 % povečanje glede na leto poprej. Odločujoč vpliv na nekoliko počasnejšo rast izgub je imel vpliv cen, po drugi strani pa večji obseg proizvodnje v posameznih panogah, nekoliko boljše izkoriščanje kapacitet, pa tudi vpliv zakonskih predpisov, ki omejujejo izplačevanje OD pri OZD z nepokrito izgubo.

- udeležba oz. delež izgub v dohodku se je zmanjšal iz 4,5 % v letu 1983 na 3,1 v letu 1984, vendar so izgube v masi še vedno visoke, ker je ostalo nesaniiranih izgub iz preteklega leta že v višini 12 milijard din (254 OZD z 76.432 zaposlenimi delavci).

- značilno je, da se število OZD z izgubami v letu 1984 bistveno zmanjšuje. Povečuje pa se število posameznih OZD z izredno visokimi zneski izgub. Tako je v devetih OZD koncentrirano 30,3 milijarde din izgube, med katerimi prednjači INA »Petrokemija« tovarna umetnih gnojil iz Kutine s 14,5 milijarde din izgub (v letu 1983 1,5 milijard din).

- v strukturi tekočih izgub v letu 1984 je prišlo do pozitivnih premikov, ker se je zmanjšala udeležba izgub pri nekaterih ključnih industrijskih panogah (elektrogospodarstvo, proizvodnja naftnih derivatov, proizvodnja električnih strojev in naprav itd.).

SPOZNANJA IN NOVOSTI

– dejstvo je, da na poslovne rezultate posameznih OZD vpliva veliko število faktorjev, zato so pri izdelavi analize upoštevani naslednji kriteriji za ugotavljanje položaja posamezne panoge:

- delež izgube glede na ustvarjen dohodek;
- celoten prihodek glede na porabljen sredstva (ekonomičnost);
- koeficient obračanja obratnih sredstev;
- stopnja zadolženosti;
- delež obresti glede na dohodek;
- število OZD v panogi;
- število delavcev v posameznih OZD itd.

Ugotovitve iz analize so v strnjeni obliki naslednje:

1. Inflacija v letu 1984 je skoraj v celoti povzročena na osnovi naših notranjih faktorjev. Porast materialnih stroškov zaradi višjih uvoznih cen namreč znaša samo 0,3 odstotke in zaradi padanja vrednosti domače valute za 5,7 odstotkov. Ker so cene industrijskih proizvodov v letu 1984 v poprečju porasle za 57 odstotkov pomeni, da na uvozno komponento odpade le 10 odstotkov rasti cen, vse ostalo je posledica naših notranjih neskladij in premajhnega upoštevanja ekonomskih zakonitosti. Tu imajo največji vpliv višina obresti, ki so se v letu 1984 v znesku povečale za 103,8 odstotkov in so vplivale s 25,4 odstotki na skupno rast cen v industriji. Nadalje je na spremembo cen bistveno vplivalo tudi povečanje osebnih dohodkov, ki so v industriji v poprečju porasli za 50 odstotkov in so kar z 11,9 odstotki vplivali na celotno rast cen.

Nadalje je na povečanje cen vplivala še večja amortizacija (11,6 odstotkov) od skupne rasti cen) nato prispevki in davki itd.

2. Osnovni vzroki izgub so torej prvenstveno v faktorjih naše notranje ekonomije. V strukturi celotnih izgub prevladuje delež kapitalno intenzivnih panog.

3. Čisti osebni dohodek po delavcu je v OZD z izgubo v letu 1984 znašal 18.700 dinarjev, v OZD brez izgube pa 23.400 dinarjev, kar potrjuje ugotovitve, da se osebni dohodki vendarle vedno bolj postavljajo v odvisnost od poslovnih rezultatov, k čemur je prispeval tudi sprejem Zakona o sanaciji in prenehanju OZD.

4. Sredstva za skupno porabo so pri OZD z izgubo za 50 odstotkov manjša kot pri OZD brez izgube.

Iz analize posameznih panog in grupacij je Zvezni izvršni svet ocenil, **da ni osnov za izjeme glede izvajanja Zakona o sanaciji in prenehanju OZD.** Zvezni izvršni svet to potrjuje z ugo-

točitvijo, da se izgube praktično pojavljajo v vsaki panogi, da pa ni v nobeni panogi večjega števila OZD, ki so poslovale z izgubo. Analiza je tudi pokazala, da vzroki izgub ne izvirajo iz položaja panoge v učinkovitosti koriščenja poslovnih sredstev in drugih internih faktorjev ekonomije.

V posebnem položaju so OZD železniškega prometa, za katerega pa Zvezni izvršni svet ocenjuje, da ga v celoti ne moremo izvzeti iz Zakona. Pač pa bo nekatere OZD iz te panoge potrebno posebej analizirati (npr. ŽTP Skopje, Priština, Titograd). Z kompleksnimi ukrepi za odpravljanje izgub in s programom povezovanja železniškega sistema je potrebno zagotoviti njihov hitrejši razvoj. Na osnovi analize, ki jo je pripravil Zvezni izvršni svet, bo potrebno v vseh republikah in OZD, ki so poslovale z izgubo, izdelati podrobnejše analize in program ukrepov za odpravo slabosti v poslovanju. V vse težjih ekonomskih pogojih gospodarjenja bo nujno potrebno okrepiti delovanje tržnih zakonitosti in ekonomskih kriterijev predvsem v naslednjih smereh:

- krepiti kvalitete faktorje poslovanja s povečanjem odgovornosti vseh delavcev za učinkovitejšo koriščenje poslovnih sredstev in notranjih rezerv, izboljšanje delovne in tehnološke discipline, boljše izkoriščanje delovnega časa, zmanjšanje števila neproizvodnih delavcev, osebne dohodke pa postaviti v odvisnost od rasti dohodka.

V analizi so podani še drugi kriteriji, katerih realizacija je nujno potrebna, da bi zmanjšali izgube, npr.:

- ustrezna politika cen;
- dosledno izvajanje zakona o trajnih obratnih sredstvih;
- strožji nadzor nad izvajanjem investicijske politike in prevzem ukrepov za večjo učinkovitost investicij,
- večja finančna disciplina itd.

Izhajajoč iz zaključkov 16. seje CK ZKJ morajo organi družbenopolitičnih skupnosti v sodelovanju z ostalimi organi proučiti stanje v OZD, ki so po zaključnih računih za leto 1984 izkazovale nepokrito izgubo in podvzeti aktivnosti za dosledno izvajanje Zakona o sanaciji in ukrepe iz antiinflacijskega programa. Pri tem se je potrebno upreti vsem zahtevam, da se izgube pri poslovanju OZD pokrivajo solidarnostno tam kjer ni ekonomskih razlogov in kjer se prikriva odgovornost za slabo poslovanje. Vzajemna in solidarna podpora mora temeljiti na programih, s katerimi bo preprečeno še nadaljnje poslovanje z izgubami in omogočiti, da se s lastnim produktivnim delom in povezovanjem z drugimi OZD zagotovi prestrukturiranje proizvodnje in socialne varnosti delavcev.

Sonja Krašovec

Uresničevanje kadrovske politike

KADROVSKI INFORMACIJSKI SISTEM IN NJEGOV NADALJNJI RAZVOJ

2. nadaljevanje

PREDLOG ZA RAZVOJ STANDARDIZACIJE KADROVSKEGA INFORMACIJSKEGA SISTEMA V SR SLOVENIJI

Razvoj kadrovskega informacijskega sistema v SR Sloveniji je v bistvu logična posledica načrtnega procesa utrjevanja in nadaljnega razvoja informiranja v naši samoupravni socialistični družbi. Njegov koncept nadaljnega razvoja mora temeljiti na usmeritvah zakonov o družbenem sistemu informiranja in analizi obstoječih metod in oblik dela ter ugotovitev, ki akcijsko opredeljujejo naloge za vse udeležence v sistemu in roke za njihovo realizacijo. Razvoj kadrovskega informacijskega sistema je treba nadalje načrtovati in razvijati:

- racionalno s pomočjo sredstev informatike (porazdelitev med računalniškim in mikrofilmskim medijem ter njihovo povezavo, i. dr.);

- na osnovi distribuirane obdelave podatkov in dokumentov (podatki se vnašajo v sistem tam, kjer nastajajo in so hkrati uporabni za vse sodelujoče ne glede na čas in kraj vnosa v sistem);

- s pomočjo sodobne računalniške opreme in programov, ki bodo omogočili medsebojno primerljivost v procesu ter izvajanje skupnih osnov razvoja (enoten nakup in vzdrževanje opreme, enotno izobraževanje ipd.);

- s predhodno urejenostjo poslovanja vsakega posameznega udeleženca v kadrovskega informacijskem sistemu (definiranje notranjih in zunanjih informacijskih poti, definiranje potreb

uporabnikov, enotna metodologija in standardizacija pri zajemu, obdelavi in shranjevanju podatkov in dokumentov);

- kot enotno koncepcijo, ki temelji na multidisciplinarnih področjih njegovega nadaljnjega razvoja ter vsebinskega in formalnega povezovanja z drugimi sistemi in podsistemi;

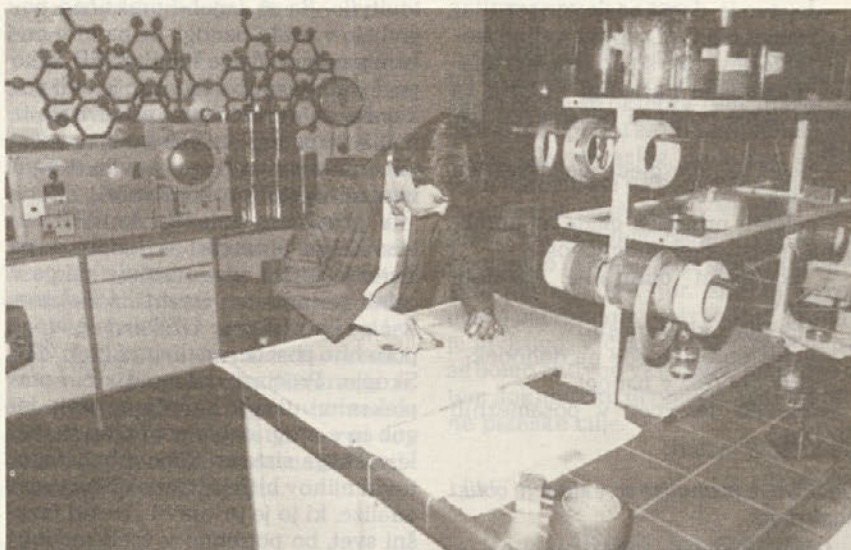
- z vsakodnevnimi prizadevanji za spremembo morebitne zastarele organizacije dela ter navad, ki ne temeljijo k popolni angažiranosti in kakovosti dela.

Poleg teh zelo splošnih izhodišč razvoja je treba podrobno opredeliti cilje informacijskega sistema in nove načine sodelovanja. V njem pa ima zelo pomembno vlogo standardizacija v širšem pomenu besede.

Standardizacija ima v kontinuiranem procesu nastajanja podatkov zelo pomembno vlogo in je v praksi odločilni element pri postavljanju in nadaljnjem razvoju kompletnih informacijskih sistemov, kakršen je kadrovskega informacijskega sistema. Je zelo povezana z ustvarjanjem predpogojev za uvajanje tega sistema, kar neposredno vpliva na stopnjo enotne urejenosti poslovanja vsakega posameznega udeleženca. Sodobna sredstva informatike namreč ne urejajo poslovanja, temveč že urejenega utrjujejo in ustvarjajo pogoje za njegov načrt in usklajen nadaljnji razvoj. Pri tem ima standardizacija pomembno vlogo tudi pri povezovanju dela (vsebinskem in formalnem) vseh sodelujočih v sistemu tudi tam, kjer še ne uporabljajo sodobnih sredstev informatike. Zato je treba standardizacijo obravnavati v širšem pomenu besede, in sicer po naslednjih področjih:

- INFORMACIJSKE POTI
- INFORMACIJSKE POTREBE
- PRIPRAVA PODATKOV
- VAROVANJE IN ŠČITENJE PODATKOV
- USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE
- FINANČNA SREDSTVA
- SPREMLJANJE SISTEMA

Standardizacija je živ mehanizem, ki se utrjuje in povezuje v praksi. V nadaljnjem razvoju je treba upoštevati določene skupaj sprejete kriterije. Za enovit kadrovskega informacijskega sistema v SR Sloveniji je ravno tako treba pri nadaljnjem razvoju določiti tudi naloge in pravice za vodenje na vseh ravneh kot dosedaj s tem, da prevzame sekretariat za kadrovska vprašanja tudi vlogo koordinatorja. Hkrati je treba spoznati vse potrebne aktivnosti za poenotenje izhodišč in ciljev, ter na tej osnovi oblikovane koncepcije kadrovskega informacijskega sistema v zveznih organih, republikah in avtonomnih pokrajinah.

3.2. ZAVAROVANJE KADROVSKO INFORMACIJSKEGA SISTEMA

Zakon o družbenem sistemu informiranja vzpodbuja izgradnjo informacijskih sistemov, ki temeljijo na porazdeljeni obdelavi podatkov. Tak koncept odraža uveljavitev nekaterih temeljnih načel zakonov od enkratnega zajemanja podatkov do racionalnosti celotnega sistema, zato na prvi pogled kaže, da bi bila to najbolj naravna rešitev tudi za kadrovskega informacijskega sistema. Vendar zaradi nekaterih specifičnosti kadrovskega informacijskega sistema kaže razmisliti tudi o centraliziranem sistemu obdelave podatkov, v katerem bi se kadrovske podatke nahajali na enem mestu, uporabnikom pa bi bil omogočen posreden ali pa neposreden dostop do podatkov. Odločitev za enega od konceptov še zdaleč ni samo tehnične narave, zato je potrebne obe možnosti ovrednotiti z vidikov:

- racionalnosti in ekonomičnosti sistema,
- varnosti in zaščite,
- izrabe obstoječih in planiranih računalniških kapacitet,
- tehnične izvedljivosti,
- kadrovskih možnosti in
- zakonodaje.

Omenjene vidike bomo težko objektivno ovrednotili in jih medsebojno primerjali, zato bo končna odločitev o strukturi kadrovskega informacijskega sistema temeljila predvsem na oceni, kateri vidiki so prevladujoči. Poleg zakonodaje, ki določa temeljne organizacijske in tehnološke karakteristike kadrovskega informacijskega sistema je najbrž najpomembnejši faktor, ki ga moramo upoštevati, varnost in zaščita. To seveda ne pomeni, da racionalnost, tehnična izvedljivost in drugi vidiki niso pomembni, vendar se v tem primeru morajo poudariti.

Praviloma je v centralizirani obdelavi podatkov lažje vzpostaviti informacijski sistem, ki bo zmanjšal nevarnost nepooblaščenega uporabe in zlorabe podatkov ali pa tudi njihovo uničevanje. To pomeni, da bi bil s tega stališča najprimernejši izrazito centraliziran sistem, ki bi ga bilo moč ustrezno zaščititi in varovati. Vendar bi se pojavil problem zajema in kvalitete podatkov, vprašljiva pa bi postala tudi možnost njihove uporabe v operativne namene na nivoju občine. Zaradi teh in tudi nekaterih drugih razlogov, bomo morali poiskati rešitev za kadrovskega informacijskega sistema v kombinaciji centralizirane in porazdeljene obdelave podatkov.

Sedanji koncept kadrovskega informacijskega sistema, ki je bil razvit v okviru sekretariata za kadrovska vprašanja IS Skupščine SR Slovenije in daleč od te ideje. Zato bi morali razmisliti predvsem o tem, kako ga dopolniti, da bi lahko prerasel v enoten kadrovskega informacijskega sistema, saj so osnovne smernice jasne in povsem sprejemljive, te pa so:

- jedro kadrovskega informacijskega sistema je sistem na republiškem nivoju, ki je vzpostavljen v okviru sekretariata za kadrovska vprašanja. Ta del je v bistvu osredin in v načelu zadošča prej omenjenim vidikom;
- na nivoju občin se vzpostavijo sistemi, ki zbirajo in vzdržujejo podatke kadrovske vsebine za njihovo področje. Tudi ti sistemi so na določen način zaprti, saj med seboj niso povezani, so pa povezani s sistemom na nivoju republike, ter navzdol proti dajalcem podatkov;

- enote dogodka so organizacije, v katerih prihaja do sprememb kadrovskih podatkov, ki jih sporočajo na občinski ali pa neposredno na republiški nivo. Te enote se praviloma pojavljajo tudi kot uporabniki podatkov kadrovskega informacijskega sistema;

– pomemben vir podatkov za kadrovske informacijske sisteme so tudi nekatere informacijske službe družbenega sistema informiranja, ki pa podatke predvsem dajejo in s stališča njihove uporabe niso njihov del.

Zahtevam po varnosti, zaščiti, racionalnosti in tudi ostalim kriterijem bo zadostila zvezdasta struktura kadrovskega informacijskega sistema, ki z ene strani sprejema informacije iz enot dogodkov in občin, z druge strani pa iz obstoječih informacijskih sistemov na nivoju republike.

Ta koncept združuje v sebi veliko večino prednosti centralizirane in porazdeljene obdelave podatkov, hkrati pa bo zelo poenostavil vključevanje večjih informacijskih služb družbenega sistema informiranja, ki imajo podatke kadrovske vsebine.

Velika večina uporabnikov bo podatke iz kadrovskega informacijskega sistema dobivala še vedno v obliki tiskanih materialov na papirju, ne glede na to, da tehnološke možnosti omogočajo tudi neposreden dostop do njih. Zaradi narave podatkov je tak način še vedno najustreznejši saj bo bistveno daljšal pregled nad sistemom in onemogočal nepooblaščenemu do-

stop do podatkov. Seveda ne smemo zanemariti možnosti direktnega dostopa, vendar je povsem jasno, da bo to omogočeno le dogovorjenemu krogu uporabnikov.

Glede na to, da bo že letos vzpostavljeno javno omrežje za prenos podatkov v SR Sloveniji, bomo morali oceniti, katere so tiste bistvene novosti in možnosti, ki nam jih nudi nov način povezovanja informacijske opreme. Z varnostnega vidika je prenos podatkov po tem omrežju neprimerno zanesljivejši kot prenos po telefonskih linijah, omogoča pa tudi vzpostavitev zaprte skupine in omrežja, kar bi bilo lahko zelo primerno tudi za kadrovske informacijske sisteme. Pomembna novost, ki bo bistveno vplivala na tehnološko reševanje posameznih problemov v okviru kadrovskega informacijskega sistema, je možnost mešanja opreme različnih tipov in različnih proizvajalcev, kar je danes pogosto zelo težko in drago. Lahko pričakujemo, da bo javna mreža za prenos podatkov komunikacijska infrastruktura za kadrovske informacijske sisteme.

(se nadaljuje)
Božena Dojer

Varstvo pri delu

To pot bi vam želeli posredovati nekaj podatkov o delu službe varstva pri delu v naši TOZD Medvode.

Navajeni smo že, da na začetku poročila o varstvu pri delu v TOZD poročamo najprej o številu in resnosti poškodb pri delu, čeprav to ni edini podatek, ki bi nam povedal, ali se je stanje v primerjavi s prejšnjim letom spremenilo ali ne.

Če torej primerjamo število poškodb v letu 1984 s prejšnjimi leti, ugotavljamo, da se je število poškodb pri delu še zmanjšalo in je 50, v prejšnjih letih pa se je sukalo okoli 60 poškodb pri delu.

Odštejemo še lahko 6 poškodb, ki so se pripetile na poti z dela ali na delo, na katere TOZD nima vpliva, tako da je število poškodovanih delavcev 44 nekako »sprejemljivo« za delovne razmere v naši TOZD, posebej, če upoštevamo, da so bile v glavnem vse poškodbe lažjega značaja, razen ene, ko je delavcu povleklo prste med valje stroja.

V primerjavi z letom 1983 se je procent pogostnosti poškodb pri delu (zmanjšal na 8,2 %) kar precej znižal, saj je v letu 1983 znašal 10,9 %. Tako smo se prvič približali nivoju v slovenski papirni industriji, kjer se procent pogostnosti suče okoli 8 %. Podatek, ki pove, kako resne so poškodbe, je resnost poškodb (koliko dni smo izgubili povprečno na 1 poškodbo). V slovenski papirni industriji je povprečje za leto 1984 okoli 14 dni, tako da smo z 11,5 dnevi, kolikšna je bila resnost poškodb pri delu v našem TOZD, celo pod povprečjem papirne industrije v Sloveniji.

Služba za varstvo pri delu je opravljala svoje delo na področju varstva pri delu, požarne varnosti, civilne zaščite in fizičnega zavarovanja, na področju izobraževanja, pregledov strojev in naprav, reševanju inšpekcijskih odločb, zdravstvenega varstva in drugih nalogah.

IZOBRAŽEVANJE

V letu 1984 je bilo zopet opravljenih precej izpitov iz varstva pri delu. Sedaj se prakticira vsaj nekajurni tečaj pred izpitom iz osnov varstva pri delu. Novi delavci opravljajo po pretečenem preizkusnem roku interne

strokovne izpite in izpite iz varstva pri delu.

Zato, da delavci opravljajo izpite iz varstva pri delu v določenem roku (vsaki dve leti), skrbijo vodje proizvodnje, ki tudi vodijo evidence o periodičnih preizkusih o varstvu pri delu in internih strokovnih izpiti.

Na področju *PREGLEDA STROJEV IN NAPRAV* imamo v TOZD komisijo za preglede strojev in naprav. Zaradi slabih izkušenj iz prejšnjih let, ko nismo bili sposobni pregledati strojev in naprav v glavnem zaradi zasedenosti strokovnih delavcev z rekonstrukcijami, remontu itd., je v letu 1984 pričel pregledovati stroje in naprave IVD Maribor in končali smo že s pregledi proizvodnje celuloze. Za pridobitev ustreznih listin pa bo potrebno odpraviti še nekaj pomanjkljivosti. V letu 1985 bomo nadaljevali s pregledi preostalih oddelkov.

REPUBLIŠKA INŠPEKCIJA ZA DELO

V letu 1984 je bil pristojen za naš TOZD inšpektor za delo, ki je zadolžen za celotno papirno industrijo Slovenije, Jeranko Rado.

Republiški inšpektor je opravil pregled 20. 3. 1984 in zahteval, da se odpravijo nekatere pomanjkljivosti. Zadolženi so bili nekateri vodje del, vendar je še vedno problematično izvajanje teh zahtev. To so namreč zahteve v zvezi z založenostjo transportnih poti, odstranjenih varovalnih naprav, neurejenosti delavnic in obratov (vodočistilna, priprava kisline...). To pa so zadeve, ki nam »ne gredo od rok«. Nimamo še izdelanega poslovnika o delu na industrijskih tirih, ker so strokovni delavci, ki bi opravili to delo zasedeni z izdelavo takšnih poslovnikov za druge firme.

V letu 1984 se ni rešil spor v zvezi s prepovedjo obratovanja kuharije, ki jo je izdal vodja SVD tov. Cafuta in dne 15. 6. 1984 dostavil Republiški inšpekciji za delo v presojo o pristojnosti tega ukrepa. V letu 1984 se potem inšpektor za delo ni več oglašil v TOZD, prav tako pa si še v letu 1984 nismo pridobili dovoljenja za obratovanje novega obrata kuharije (ni bilo dovoljenja niti za poskusno obratovanje).

PISMENE IZJAVE, UPORABNA DOVOLJENJA

Problem pismenih izjav se bo rešil s pregledi IVD Maribor, ki že pregleduje stroje in naprave. Za pridobivanje pismenih izjav in uporabnih dovoljenj in zadolžen vodja investicije.

Problematika tlačnih posod je rešena. Služba za varstvo pri delu meni, da je potrebno še rešiti, kako bi varno obratovali s klorom, kar pa pomeni, da bi

bilo potrebno sedanji klorni vplinjač zamenjati s pretočnim vplinjačem, katerega pa se proizvodnja celuloze »boji«, saj ne vedo, kakšni problemi bi nastajali pri proizvodnji.

Za dvigala in lifte imamo sedaj v TOZD strokovne ocene in uporabna dovoljenja, razen za lift v proizvodnji pinotana, za katerega pa je že vse pripravljeno, da se opravi tehnični pregled.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

V letu 1984 je samo nekaj delavcev TOZD opravilo zdravstvene preglede, saj medicina dela v ZD Šiška nima dovolj kapacitet. Čakali smo na otvoritev zdravstvenega doma Medvode, kjer bo tudi medicina dela. S pregledi bomo pričeli v začetku leta 1985.

Ukinili smo tudi obratno ambulanto in zobno ambulanto. Sodelovali smo pri pogovorih o organiziranosti novega Zdravstvenega doma Medvode.

POŽARNA VARNOST, FIZIČNO ZAVAROVANJE, CIVILNA ZAŠČITA, PROMETNA VARNOST

VRATARSKO-ČUVAJSKO SLUŽBO opravlja DO VARNOST. Z opravljanjem svojih nalog so pokazali določene aktivnosti, ki pa niso vedno enako razvite pri vseh varnostnikih. Poleg tega se je del varnostnikov zamenjal. Dobro je sedaj izvajano delo telefoni- sta – receptorja.

Verjetno bi bilo potrebno tudi nekaj več interne kontrole, kjer lahko mnogo naredi izmenski delovodje proizvodnje. Delo z varnostniki koordinira SVD. O delu varnostnikov so bili obveščeni samoupravniki organi.

Število tatvin ni bistveno večje, pač pa je več tatvin predmetov večje vrednosti (npr.: ročna žaga).

Še vedno pa se premalo pazi in površno hrani v nekaterih oddelkih material in orodje, kar omogoča tatvine.

POŽARNA VARNOST

V preteklem letu nismo imeli razvitega požara. Pač pa so bili trije manjši – začetni požari, kateri bi se lahko nevarno razširili. Pri tem pa lahko pohvalimo vse navzoče delavce, da so pravilno postopali ob teh požarih, ki so minili praktično brez sekundarne škode.

Še vedno lahko trdimo, da je za večino nastalih požarov vzrok predvsem človek (malomarnost, površnost) in pa kršenje požarno – preventivnih določil.

Za izboljšanje stanja požarnega varstva bo verjetno potrebno:

- uvesti stabilne naprave za gašenje na nevarnih mestih,
- dokončati novi hidrantni sistem,
- razširiti novi hidrantni sistem na celotno območje tovarne,
- skladiščiti, transportirati in uporabljati gorljive materiale po predpisih,
- dokončno urediti skladiščenje tekočih goriv in topil,
- dosledno izvajati požarno stražo ob nevarnih delih v ogroženih objektih.

Trenutno je zaposleno 5 gasilcev. V IGD pa deluje približno 40 operativnih članov.

Vsekakor bo potrebno določeno pozornost posvetiti tudi:

- stalni uporabnosti gasilnih naprav, aparatov in hidrantov,
- stalni uporabnosti dihalnih aparatov,
- tekoči izvedbi požarnih seminarjev za zaposlene,

- opravljanju požarno – preventivnih pregledov,
- strokovnemu usposabljanju poklicnih gasilcev.

V zadnjem času se je zopet pojavilo več zlorab ročnih javljalcev požarov.

CIVILNA ZAŠČITA IN NARODNA ZAŠČITA

Civilna zaščita za posebne razmere ni bila aktivirana, kar velja tudi za NZ.

CZ in NZ sta izvajali vaje kot so bile določene z letnim planom. Strokovno usposabljanje je bilo opravljeno na področju sanitete in oskrbe zaklonišča.

PROMETNA VARNOST

Prometna varnost je v določenem smislu ogrožena predvsem:

- pri glavnem vhodu, zaradi večjega prometa,
- na prostoru za nakladanje je več kamionov,
- parkirni prostor za osebne avtomobile je premajhen, – internih transportnih sredstev je precej, transportne poti pa so ostale iste,
- prehodi in pota na lesnem prostoru so premajhni in preveč redki.

Delno se je izboljšalo stanje industrijskega tira.

Darko Cafuta

**naš
aero**

IZ DELOVNIH OKOLIJ

Uresničevanje socialne politike v DO Aero

Uresničevanje dolgoročne gospodarske stabilizacije z vso resnostjo zastavlja vprašanje, kakšno socialno varnost delovnih ljudi zmoremo, s kakšnimi sredstvi in na kakšen način. Socialno politiko bo v takšnih razmerah vedno bolj zahtevala uresničevanje njenega temeljnega načela, da so delo in delovni uspehi temeljno merilo za zadovoljevanje osebnih kot tudi skupnih potreb, da si vsak predvsem z lastnim delom zagotavlja socialno varnost.

Naš trajni cilj zagotavljanja socialne varnosti je vse boljše in bolj vsestransko zadovoljevanje potreb ljudi, materialnih kot tudi ne materialnih, ki so na voljo po načelu delovnega prispevka, solidarnosti in vzajemnosti ter krepitve socialne varnosti na podlagi dela in humanizacije delovnih in življenjskih razmer. S krepitvijo družbenoekonomskega položaja delavcev, z uveljavljanjem ekonomskih zakonitosti, ki bodo nagrajevale kakovostno in produktivno proizvodnjo ter uveljavljanjem znanja in ustvarjalnosti delavcev bomo v celoti ali vsaj v največji možni meri zagotovili vsem zaposlenim dovolj visoko oz. dovolj stabilno raven socialne varnosti.

Vsebinsko socialne politike v naši OZD posega na naslednja področja:

1. Ugotavljanje socialnega stanja zaposlenih in v skladu z ugotovitvami zagotavljanje družinam in posameznikom dogovorjeno raven socialne varnosti.

Ker pa se zavedamo, da samo načela niso dovolj, in da se v praksi pojavljajo primeri, da delavec sebi in svoji družini s svojim delom ne more zagotoviti socialne varnosti smo v delovni organizaciji v Pravilniku o osnovah in me-

rilih za delitev sredstev za OD in skupno porabo dogovorili, da je delavec upravičen do solidarnostne pomoči v višini neto poprečnega mesečnega OD na zaposlenega v SRS v primeru izjemno težkih socialnih razmer, nastanka invalidnosti oz. v času medicinske rehabilitacije.

Osnovni kriteriji za ocenjevanje upravičenosti do denarne pomoči so dohodek na družinskega člana, družinske razmere, stopnja zdravstvene ogroženosti, daljši bolniški stalež, stopnja invalidnosti, delovni pogoji.

O dodelitvi te pomoči iz SSP na predlog IO OO ZS odloča odbor za kadre in družbeni standard.

Konferenca osnovne organizacije sindikata pa vsako leto sprejme svoje kriterije za dodelitev enkratnih denarnih pomoči v primeru izjemno težkih socialnih razmer. V letu 1985 je delavec upravičen do enkratne pomo-

či v znesku 10.000, če je dohodek na družinskega člana 12.000.

2. Varstvo delovnih invalidov in delavcev z zmanjšano delovno zmogljivostjo v smislu ustreznega zaposlovanja, razporejanja in urejevanja delovnega okolja.

3. V cilju prevencije invalidnosti in daljših bolovanj razširiti v skladu z razpoložljivimi sredstvi, preventivno zdravstveno varstvo.

Takšen sistem solidarnosti je v DO Aero vpeljan in razvit že zelo dolgo, ne mislimo da je najboljši, zato ga bomo še dograjevali še zlasti ob dejstvu, ko beležimo izrazit padec osebnega in družbenega standarda.

Zavedamo se, da so se socialne razlike poglobile in se še poglobljajo. In prav delavci v organizacijah združenega dela bomo nosili najtežje breme gospodarske stabilizacije.

Kadrovsko-socialna služba

Diatl – Aero

28. 5. 1979 je bilo v Aeru ustanovljeno društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav (diatl). Danes je v društvu včlanjenih 206 delavcev Aera. Pogoji za sprejem v društvo je vsaj ena sprejeta inovacija v obliki izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga. Delovanje društva ureja pravilnik, poleg tega pa obstoja tudi pravilnik o podeljevanju priznanj inovatorjem. Osnovni namen društva je, da vzpodbuja in razvija inovacijsko dejavnost v vseh njenih oblikah ter povezuje in usmerja dejavnost izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav na svojem območju.

Program društva se sprejema na letnih občnih zborih. Na zadnjem občnem zboru društva, ki je bil marca 1985* so bile sprejete naslednje pomembnejše programske in akcijske usmeritve:

1. Člani DIATI Aero Celje si bomo prizadevali za načrtno in organizirano vzpodbujanje vseh delavcev k bolj kakovitnemu racionalnejšemu in bolj inventivnemu delu v vseh TOZD in DSSS. Vse delavce bomo načrtno vzpodbujali k množični in usmerjeni inventivni dejavnosti.

2. Zagotovili bomo, da se bodo razpisovali natečaji za reševanje tehnoloških in organizacijskih problemov skladno s Pravilnikom o inovacijah.

3. Sodelovali bomo pri delu inovacijskih komisij v TOZD in DSSS ter nudenje potrebne strokovne pomoči.

4. Obravnavali bomo kvartalne analize dosežkov v inovacijski dejavnosti.

5. Zavzemali se bomo za to, da se bo o razultatih inovacijskega dela razpravljalo na ustreznih strokovnih in samoupravnih organih (kolegiji v TOZD in DSSS, razvojni svet, DS, sindikat. . .)

6. Spremljali bomo obravnavo inovacijskih predlogov glede na časovno realizacijo in oceno strokovnih komisij.

7. Sodelovali bomo na YU RAST 85, 86 in organizirali strokovno ekskurzijo.

8. V skladu z možnostmi bomo organizirali strokovno ekskurzijo v inozemstvo.

9. Nadaljevali bomo s sodelovanjem z DIATI društvi na področju celjske regije in izven nje.

10. Na občnih zborih bomo podeljevali priznanja za najboljše dosežke (listina INOVATOR LETA in značke).

11. Sodelovali bomo na strokovnih seminarjih.

12. Organizirali bomo razstavo inovacijskih dosežkov po TOZD Aero.

13. Sodelovali bomo na občinskih in regijskih razstavah o inovacijski dejavnosti.

14. Pomagali bomo inovatorjem pri realizaciji njihovih idej.

15. Skrbeli bomo za vključevanje novih članov v DIATI.

16. Angažirali se bomo, da se bodo določeni tehnološki ali organizacijski

problemi reševali preko internih razpisov.

17. Zasledovali bomo izvajanje novih pravilnikov o inovacijski dejavnosti ter sprejemali in predlagali dopolnitve za njihovo izboljšanje.

V letu 1985 si bomo na področju inovacijske dejavnosti v DIATI Aero Celje prizadevali za prehod iz množičnosti v usmerjeno reševanje odprtih problemov in se pri tem posluževali eno od oblik USOMID. V vseh delih naše DO bomo vzpodbujali prijavljanje netehničnih inovacij.

* 14. 3. 1985 je bilo na občnem zboru DIATI izvoljeno novo vodstvo, ki bo vodilo in usmerjalo delovanje društva v naslednjih dveh letih.

Člani izvršnega odbora so:

Hrovat Jože – predsednik, Mratinčević Zvone – podpredsednik, Furlan

Marjan – tajnik, Zapušek Bojan – blagajnik, Kajtna Bogdan – član, Murovec Dušan – član, Glavan Cveto –

član, Samec Žarko – član, Rakita Cveto – član.

Angelca Hudej

POROČAMO O ...

Nagrade sklada Borisa Kidriča našim sodelavcem

Sredi aprila letos so bile podeljene tradicionalne nagrade sklada Borisa Kidriča, za izjemne dosežke in življenjsko delo za izume in tehnične izboljšave ter za inovacijske zasluge. V veliki dvorani slovenske skupščine je bila tradicionalna slovesnost, na kateri je 140 raziskovalcev in izumiteljev dobilo priznanja za svoje dosežke.

Med nagrajenci za izume in tehnične izboljšave so nagrade sprejeli tudi naši sodelavci iz Raziskovalne enote – DSSS; Emil KNEZ, dipl. ing., Milena KUKOVIČ, dipl. ing., Milena ŽNIDAR in Milijana PROKIČ za izum mikrokapsule za brezkarbonske kopirne papirje.

UPRAVNI ODBOR

SKLADA BORISA KIDRIČA

JE SKLENIL, DA DOBIJO

NAGRADO ZA IZUME IN TEHNIČNE IZBOLJŠAVE

V LETU 1985

**EMIL KNEZ, DIPL. ING.,
MILENA KUKOVIČ, DIPL. ING., MILENA ŽNIDAR
in MILIJANA PROKIČ**

ZA IZUM
MIKROKAPSULE ZA BREZKARBONSKE KOPIRNE PAPIRJE

V LJUBLJANI
OB OBLETNICI KIDRIČEVE SMRTI
11. APRILA 1985

SKLAD BORISA KIDRIČA

PREDSEDNIK KOMISIJE

PREDSEDNIK UPRAVNEGA ODBORA

Emil Knez

Milena Kukovič

Milijana Prokić

Na svečanosti ob podelitvi nagrade je bila prebrana naslednja utemeljitev: Nagrada sklada Borisa Kidriča, Emilu KNEZU, Mileni KUKOVIČEVI, Mileni ŽNIDARJEVI in Milijani PROKIČEVI, za izum mikrokapsule za brezkarbonske kopirne papirje.

Avtorji so izdelali nov postopek za proizvodnjo mikrokapsul, ki jih uporabljajo pri izdelavi brezkarbonskega papirja. Licenčni postopek, ki so ga uporabljali doslej, so izboljšali v več ozirih, tako pri lastnostih izdelka kot v njegovi proizvodnji. Izboljšave so dosegli predvsem s posebnim dodatkom v oljno barvo, ki jo vsebujejo mikrokapsule, z novim postopkom so znižali proizvodno ceno mikrokapsul za 2,5 DM pri kilogramu. Do oktobra 1984 so na poskusni napravi proizvedli 35 ton mikrokapsul, kar predstavlja 87.500 DM prihranka. Ker ima nova disperzija 12 % več suhe snovi, je občuten tudi prihranek energije pri sušenju.

Ni, da bi posebej poudarjali, kako pomembno je priznanje, ki so ga prejeli naši štirje raziskovalci kot spodbuda za njihovo bodoče delo, priznanje društvu DIATI in delovni organizaciji Aero, ki vlaga precejšnja sredstva v raziskovalno dejavnost. To je dokaz, da se še kako dobro zavedamo, kako pomembno je raziskovalno in inovacijsko delo, saj smo mu odmerili precej prostora v naših srednjeročnih in dolgoročnih načrtih.

Verjetno pa bi se morali vsi zavedati, da so raziskovalne in inovacijske poti zapletene in ne rodijo vedno takoj zelenih sadov. Morda bi takšno razmišljanje pripomoglo k boljšemu razumevanju dela raziskovalcev in inovatorjev in ne bi bili tako zelo kritični do njihovega dela, če vsako leto po številu prijavljenih inovacij ne dosega rezultata prejšnjih let.

Naš zapis je malce pozen, vendar je naša iskrena čestitka nagrajencem z željo, da bi bilo tudi njihovo bodoče

Milena Žnidar

raziskovalno delo tako plodno in uspešno kot doslej – tudi v vašem imenu dragi bralci – res iskrena!

UREDNIŠTVO

Pomembno priznanje konferenci OO ZS Aero

V okviru proslav posvečenih dnevu OF in 1. maju so bila svečano podeljena tudi odličja Zveze sindikatov Slovenije.

Srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije je bil letos med drugim podeljen konferenci osnovnih organizacij Zveze sindikatov Aero Celje.

V utemeljitvi k predlogu, ki jo je pripravil Izvršni odbor občinskega odbora sindikata delavcev kemične in nekovinske industrije Celje so med drugim zapisali:

KONFERENCA OO ZS AERO CELJE je ena izmed prvih v našem mestu, ki so se ustrezno organizirale po ustavnih spremembah in sprejemu zakona o združenem delu.

Vseskozi uspešno deluje in koordinira delo osnovnih organizacij ZS Aero Celje. Pri tem velja omeniti, da je delo toliko zahtevnejše, saj imajo TOZD sedeže v treh občinah v Sloveniji. Konferenca OO ZS Aero izvaja svoje naloge v skladu z usmeritvami republiškega sveta ZS Slovenije, občinskega sveta ZS ter odborov na vseh

področjih dela sindikata. Z usmerjanjem in dogovarjanjem je konferenca OO ZS uspela predvsem pri:

- uveljavljanju delegatskega sistema znotraj delovne organizacije AERO (delo delegacij je med najboljšimi v Celju),
- uveljavljanje sindikalnih skupin kot neposredne oblike odločanja in informiranja,
- enakovrednemu obravnavanju in odnosu do socialne varnosti v vseh TOZD Aera (enotni kriteriji).
- na področju družbenega standarda je uspelo uveljaviti enotno politiko v delovni organizaciji (regres, pomoči, prehrana),
- na področju kulture in rekreacije je prav po zaslugi konference OO ZS

Aera med najboljše organiziranimi delovnimi organizacijami,

– na področju rezultatov gospodarjenja in delitve po delu je konferenca OO ZS s svojo stalno aktivnostjo uspela uveljaviti stališča sindikata (branzni sporazumi, lastne aktivnosti, obravnave zaključnih računov).

Aktivnost konference OO ZS je v posameznih obdobjih nihala v uspeš-

nosti delovanja, vendar ocenjujoč daljše (10-letno obdobje) je med tistimi, ki so pri izvajanju sprejetih smernic, kongresnih dokumentov in tekočih nalog ZS Slovenije zelo uspešna.

SREBRNI ZNAK Zveze sindikatov Slovenije je brez dvoma pomembno priznanje članom predsedstva konference ZS Aero Celje v sestavi: Mirnik

Marjan predsednik, Žohar Ivan nam. predsednika, Emeršič Stane, Faktor Konrad, Ramšak Cvetka, Brinovec Stane in Buh Marjan člani, za njihovo prizadevno delo v preteklem obdobju in vzpodbuda za bodoče delo.

-DR-

Naš poslovni partner Kovinotehna

Trgovska organizacija Kovinotehna iz Celja je dolgoletni pomemben poslovni partner Aera, zato smo se odločili, da predstavimo to delovno organizacijo našemu kolektivu. Kovinotehna pa ni pomembna samo za nas in celjsko gospodarstvo, temveč je pomemben partner v svoji branži v blagovnem prometu naše države.

Začetki grosistične trgovine železarske stroke segajo v leto 1980. Takrat je trgovec Rakusch odprl prvo trgovino z železnino v Celju. Le-ta je hitro zrastle v največje podjetje te vrste na spodnjem Štajerskem.

Po prvi svetovni vojni je firma Rakusch poslovala na področju sosednje Avstrije in Nemčije zlasti v smislu uvoza kvalitetnejših vrst jekel, barvnih kovin, preciznih orodij in strojev.

Leta 1945 v novi Jugoslaviji postane firma Rakusch splošna družbena lastnina. 1. 8. 1952 pa izvolijo tudi prvi delavski svet. V 1954. letu se podjetje reorganizira ter dobi tudi sedanje ime Kovinotehna pod katerim posluje še danes. Takrat je bilo tu zaposlenih 70 delavcev. Delovna organizacija je hitro rasla in širila svoje poslovne zveze po vsej državi ter izven njenih meja. S solidnim poslovanjem je uspela pridobiti velik krog zunanjih partnerjev.

Leta 1957 je zgradila Kovinotehna novo skladiščno halo z žerjavnimi progami za promet blaga, črne in barvne metalurgije, ki je takrat bilo eno najmodernejših v državi. Tako so se izboljšali pogoji dela, povečal pa se je tudi obseg prometa.

Pospešen razvoj zabeleži Kovinotehna po letu 1962, ko je ponovno pridobila registracijo za zunanje trgovinski promet za proizvode črne metalurgije. To je pomenilo vstop novih visokih strokovnih kadrov v delovno organizacijo ter dvig kvalitete dela.

Sodobni prodajni center na Zgornji Hudinji

Pomemben mejnik v razvoju je bila izgradnja nove poslovne stavbe v letu 1971, ki je že na zunaj reprezentirala uspeh organizacije, ustvarila pa tudi pogoje za še odločnejši nastop na trgih sveta. Istočasno je bilo zgrajeno tudi skladišče v Požarevcu v Srbiji, kjer je bila ustanovljena tudi trgovska hiša Univerzal Požarevac.

V šestdesetih letih pa je sledil hiter razvoj zunanje trgovinske dejavnosti, ki je zlasti na področju prometa z opremo in tehnologijo sledila takrat naglemu razvoju industrije in energetike v državi, kakor tudi povečanem naporu in zahtevam časa po intenziviranju izvoza jugoslovanskega blaga na tuja tržišča. Promet je rasel, istočasno pa se je večalo tudi število zaposlenih.

1967 leta je bilo 105.432 t/l prometa in 568 zaposlenih;

1975 leta je bilo 246.000 t/l prometa in 949 zaposlenih;

1984 leta je bilo 332.416 t/l prometa in 1506 zaposlenih.

Že v letu 1968 so v Kovinotehni začeli uvajati avtomatsko obdelavo podatkov. Leta 1974 pa so bili zgrajeni novi skladiščni prostori za proizvode črne metalurgije na Zgornji Hudinji s površino 13.200 m² zaprtih in

11.200 m² odprtih prostorov za skladiščenje 20.000 t blaga.

Leta 1974 se je delovna organizacija organizirala v 5 temeljnih organizacij ter DSSS, ob koncu leta pa se je pridružila še šesta (inženiring z dejavnostjo projektiranja). V letu 1976 je razširila Kovinotehna svojo dejavnost na področje Zaječarja v Srbiji. V letu 1980 je bilo zgrajeno novo skladišče za gradbeni material na Zgornji Hudinji, ob koncu leta pa tudi nov prodajni center, ki se v letu 1983 še poveča za 5.800 m². Letos pa bo zgrajen tudi nov prodajni center na Ravnah na Koroškem, ki bo znatno izboljšal prodajo tehničnega blaga na Koroškem. Z željo da bi vso svojo skladiščno aktivnost združili na eni lokaciji, se je Kovinotehna odločila prodati skladišče v Bukovžlaku ter zgraditi nadomestno distributivno skladišče v izmeri 7.500 m² z dodatnim objektom 2.260 m² na Zg. Hudinji. S tem se bodo združile vse tehnološko povezane funkcije na enem mestu, povečale se bodo možnosti opravljanja vseh stranskih in vzporednih dejavnosti ter izboljšala strežba kupcev na eni lokaciji, znižali pa se bodo tudi transportni in manipulativni stroški.

Ves čas pa Kovinotehna povečuje in širi mrežo svojih zunanjetrgovinskih aktivnosti in predstavništev v tujini s ciljem povečati izvoz blaga. Zunanja trgovina Kovinotehne se je razvila iz potrebe delovne organizacije najprej sicer po uvozu, vendar je situacija zadnjih let narekovala bistveno spremembo v orientaciji dela in sicer iz uvoza na izvoz.

Že nekaj časa je Kovinotehna uvoznik velikih energetskih objektov v Sloveniji, kot so termoelektrarna v Šoštanju, tovarna sladkorja Ormož, tovarna kartona Količevo in tovarna celuloze Krško. V tem času pa je Kovinotehna uvažala tudi opremo za naš papirni stroj v Medvodah, premazni stroj za AC papir, S-3 v Šempetru in razno grafično opremo. To so seveda samo posamični primeri, kajti nemogoče je naštet vse.

Trenutno je zunanja trgovina organizirala tako, da lahko uspešno nastopa na večini evropskih tržišč, pa tudi na nekaterih azijskih, afriških in arabskih trgih. V ta namen so bila organizirana predstavništva v Moskvi, Bukarešti, Pekingu, Bagdadu ter predstavništva za Češko, Poljsko, Madžarsko in DDR. Ustanovljena so bila lastna podjetja v Italiji in Keniji. V zunanji trgovini združuje trenutno delo 130 strokovnih delavcev od katerih ima 60 pogoje za opravljanje trgovinske dejavnosti. Letos bodo ustvarili 100 milijonov dinarjev prometa od česar kot polovico izvoza.

Zunanje-trgovinska dejavnost je v Kovinotehni organizirana v sektorjih in devetih poslovnih sedežih v Celju, Ljubljani, Mariboru in Zagrebu.

Program dela zunanje trgovine Kovinotehne zajema seveda še povečano izvozno realizacijo v klasičnih blagovnih skupinah to so: metalurški izdelki, orodja, in gradbeni material. Skladno z večanjem prometa pa načrtujejo ustrezno povečanje zunanje trgovinske mreže z novimi enotami v Angliji in Skandinaviji. Pri vsem tem pa je sočasno potrebno zagotoviti ustrezno strokovnost delavcev in njihovo specializacijo pri spoznavanju blagovnih skupin in posameznih tržišč.

Za uspešno delo v trgovini in dobro sodelovanje s proizvodnjo je Kovinotehna dobila številna priznanja, med drugim tudi mednarodno priznanje »Zlati merkur« leta 1977 in srebrno plaketo splošnega združenja trgovine Slovenije za leto 1981.

Organizacija in predmet poslovanja Kovinotehne

Delovna organizacija Kovinotehna je registrirana za izvoz, uvoz notranjo trgovino, zastopanje in inženiring. Vse to pa se izvaja v naslednjih TOZD:

– TOZD Veleprodaja ima 25 poslovnih za promet s črno in barvno metalurgijo, vijačnim blagom itd. cirka 100.000 različnih artiklov ter zadovoljuje 600.000 kupcev v državi. Zaposluje 311 delavcev.

– TOZD Zunanja trgovina ima 11 poslovnih posluje z uvozom in izvozom opreme, uveljavlja se z investicijskimi deli v tujini, posredništvom in zastopanjem tujih firm. Izvoz je usmerjen v Sovjetsko zvezo, Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Italijo, Kenijo, Poljsko, Kitajsko, ČSR; povečuje delež uvoza napram izvozu, zaposlenih je 130 delavcev.

– TOZD Univerzal Požarevac Predmet poslovanja je notranja trgovina na malo s tehničnim blagom, zaposlenih 28 delavcev.

– TOZD Skladišče in transport ima promet ca. 330.000 t blaga na leto ter 100.000 m² skladiščnih površin. Zaposlenih je 308 delavcev.

– TOZD AOP Predmet poslovanja je avtomatska obdelava podatkov v kateri opravlja naslednje funkcije:

- organizacija poslovanja,
- razvoj IPIS,
- priprava programske opreme,
- izvajanje obdelave podatkov,
- zaposlenih je 37 delavcev.
- DSSS

Združuje dela skupnega pomena za celo DO, za področje poslovno informacijske dejavnosti, standarda, kadrovske dejavnosti itd. Zaposluje 338 delavcev.

Položaj in vloga Kovinotehne v Sloveniji in SFRJ

Danes spada Kovinotehna med največje grosistične trgovske organizacije v Sloveniji in Jugoslaviji. V državi se uvršča na 29. mesto, zaposluje 1506 delavcev, trguje s 100.000 izdelki, ki jih nabavlja pri 3.000 dobaviteljih in zadovoljuje potrebe 6.000 kupcev. Njena širina dejavnosti, kompleksnost ponudbe in struktura strokovnih kadrov (zlasti v zunanji trgovini) predstavljajo prednost pri hitrejšem prodoru na domačem in tujem tržišču.

V letu 1984 so bili doseženi naslednji rezultati:

celoten prihodek 32.650.587.525 din 167 (indeks iz leta 84/83);
dohodek 3.228.400.102 din 186 (indeks iz leta 84/83);
čisti dohodek 1.315.354.045 din 177 (indeks iz leta 84/83).

Torej je iz teh podatkov razvidno, da je Kovinotehna kljub zaostrenim pogojem poslovanja in težavam kot je pomanjkanje obratnih sredstev, dosegla dobre poslovne rezultate, saj je ustvarila z enakim številom zaposle-

nih za 67 % večji prihodek, za 87 % večji dohodek ter za 77 % večji čisti dohodek. Delež čistega dohodka v celotnem prihodku znaša 4 %.

Razvojna usmeritev Kovinotehne

Poslovna politika in usmeritev srednjeročnega plana podjetja predvideva naslednje smernice:

– ohraniti položaj in vlogo Kovinotehne kot specializirane trgovinske organizacije za promet s tehničnim blagom;

– zagotoviti socialno varnost delavcev;

– izboljšati reprodukcijsko sposobnost;

– poslovanje prenesti na zahtevnejše in obsežnejše kompleksne posle.

Da bi zagotovila večjo uspešnost in kvaliteto poslovanja bi si naj v Kovinotehni zagotovili v srednjeročnem planskem obdobju marketinško vodenje z opredeljeno poslovno funkcijo.

Da bi dosegli zastavljene cilje namerava delovna organizacija Kovinotehna vlagati investicijska sredstva predvsem v naslednje dejavnosti:

- razširitev zunanje trgovinske mreže,
- izgradnja tehnično prodajnih centrov po državi,
- širitev predstavništev na jugoslovanskem in tujem tržišču,
- nenehno izboljševati tehnologije,
- dopolnitev informacijskega sistema,
- iskanje novih in uspešnih programov za kooperacijo z gospodarstvom oz. organizacija proizvodnje za dosego proizvodov z lastno blagovno znamko.

Odnosi med AEROM in Kovinotehno

Ni odveč poudariti, kako izredno pomembno je, ne samo za delovno organizacijo Aero temveč tudi za celo celjsko gospodarstvo dejstvo, da se v regiji nahaja močna in prodorna trgovska organizacija, katere pomaga pri prodoru z njihovo tehnologijo in proizvodnim programom. Kovinotehna kot partner spremlja razvoj naše delovne organizacije na različnih področjih. Že dolga leta je naš skoraj ekskluzivni uvoznik opreme. Pa tudi izvoznik naše tehnologije in izdelkov. To zadnje področje je zlasti v zadnjem času dobilo velik pomen s sklenitvijo pogodbe za leasing naše opreme na Malti predvsem pa s sklenitvijo pogodbe za prodajo tehnologije in opreme za proizvodnjo AC v LR Kitajski. Prek delovne organizacije Kovinotehne oskrbujemo tudi naše temeljne organizacije s potrebnimi orodji, rezervnimi deli in določenim reprodukcijskim materialom.

PROMET KOVINOTEHNE – AERO CELJE V LETIH 1981–85

Aero kot kupec (promet v 000 din):

TOZD	1981	1982	1983	1984	plan 1985
VP	9.658	31.403	74.644	305.111	480.500
ZT	42.198	41.642	114.949	141.680	206.200
INŽ	668	189	132	1.300	2.200
Skupaj	52.524	73.234	189.725	448.091	688.900

Aero kot dobavitelj (v 000 din):

TOZD	1981	1982	1983	1984	plan 1985
VP	240.646	393.761	566.156	741.060	1.167.900
ZT	1.565	1.340	22.200	44.472	84.500
INŽ	–	14	–	206	–
TT	35	2	–	25	–
Skupaj	242.246	395.117	588.356	785.763	1.252.400

Razvojni cilji delovne organizacije AERO predvidevajo povečanje vloge na področju razvojnih jeder. Istočasno z našim glavnim prodajnim programom pa želimo razvijati tudi pospeševalni program, to je prodajo tehnologije in prodajo lastne opreme s ciljem

podpirati osnovni prodajni program. Pri uresničevanju teh naših ciljev pa nam je sodelovanje z veliko in močno trgovsko organizacijo, kot je to danes Kovinotehna, izredno pomembno.

Godec Jurij

Pozornost idejno-političnemu delu z mladimi

SEMINAR

Občinska konferenca ZSMS Celje je v marcu pripravila enodnevni seminar za referente za idejnopolično delo.

Posredovane so bile naslednje teme:

- mladi in ZK
- ekologija, mirovna gibanja v svetu in pri nas
- družbenoekonomski položaj mlade generacije
- mladi in idejnopolično delo.

Seminarske teme so bile zanimive za vse udeležence. Razprava ob zaključku je pokazala, da bi bilo v okviru idejno-političnega izobraževanja smotno in potrebno pripraviti interne politične šole v posameznih osnovnih organizacijah ZSMS na kakšno izmed seminarских tem. Zavedati se namreč moramo, da sedanji položaj zahteva od slehernega izmed nas, da si v na-

jvečji meri prizadeva za izboljšanje razmer. To pa je nedvomno tudi povezano z idejnopoličnim osveščanjem in izobraževanjem v različnih oblikah.

POLITIČNA ŠOLA

Skladno s programom idejnopoličnega izobraževanja je komisija za idejnopolično delo pri občinski konferenci ZSMS Celje organizirala dvodnevno politično šolo za mladinske aktiviste v organizacijah združenega dela.

V programu so bile teme, ki so jih predhodno predlagale osnovne organizacije ZSMS na osnovi težav oz. potreb, ki se pojavljajo pri delu mladih.

Teme so bile naslednje:

1. Varstvo pravic delavcev v OZD
 - razgovor z družbenim pravobranilcem samoupravljanja Albinom Cocejem.
2. Družbenoekonomski položaj mlade generacije
 - predaval je Željko Cigler, predsednik Sveta za družbenoekonomske odnose pri Republiški konferenci ZSMS.
3. Seznanitev s projektom: »Prestrukturiranje celjskega gospodarstva«

– predaval je vodja projekta Vlado Bukvič.

4. Usmerjeno izobraževanje v povezavi z združenim delom

– razgovor so vodili strokovnjaki iz Izobraževalne skupnosti in Skupnosti za zaposlovanje.

5. Okrogla miza – Vloga in naloge ZSMS v združenem delu – izmenjava izkušenj.

Politične šole smo se iz naše DO udeležili Zdene Podlesnik, Zoran Markovič, Ivo Levec in Alenka Toman.

O posameznih temah smo pripravili kratke povzetke.

VARSTVO PRAVIC DELAVCEV

Razgovor z družbenim pravobranilcem samoupravljanja

V uvodnem delu je Albin Cocej govoril o:

- vlogi družbenega pravobranilca samoupravljanja,
- samoupravnih aktih v OZD,
- odločanju delavcev,
- odgovornosti delavcev v združenem delu,
- samoupravni delavski kontroli.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja ima ob neupoštevanju zakonov in drugih predpisov, kot tudi samoupravnih splošnih aktov, možnost posredovati v OZD tako, da lahko skliče samoupravni organ, da začne postopek pred sodiščem združenega dela kot tudi postopek pred ustavnim sodiščem SRS. Možnost njegovega posredovanja je zelo široka, saj lahko uvede postopek zaradi različnih vprašanj na raznih področjih (samoupravna organiziranost OZD, razporejanje dohodka in čistega dohodka, delitev sredstev za OD in skupno porabo, uveljavljanje individualnih pravic delavcev itd.).

Samoupravne akte, ki se sprejemajo v OZD, je tovariš Cocej okvirno ločil na institucionalne akte (samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev, statut), akte, ki urejajo delitev skupnega dohodka in čistega dohodka ter akte, ki urejajo posamezne pravice delavcev (pravilnik o delovnih razmerjih, pravilnik, ki ureja stanovanjska vprašanja itd.).

Poudaril je, da bi bilo potrebno samoupravne akte čim bolj prilagoditi razmeram v OZD in povzemati le splošne zakonske določbe, pa tudi to, da samoupravni akti naj ne bi bili preveč podrobni in da jih ne bi bilo preveč, saj preobilica predpisov povzroča nezaupanje v združenem delu.

O odločanju delavcev je pojasnil oblike neposrednega odločanja (zbor delavcev, referendum, podpisovanje izjav) ter odločanje po delegatih in de-

legacijah. V kasnejši razpravi se je pokazalo, da se mnoge odločitve ne sprejemajo skladno z zakonom in samoupravnimi akti (v eni od delovnih organizacij v celjski občini ne poznajo samoupravnih delovnih skupin).

Odgovornost delavcev v združenem delu je trojna:

- samoupravna odgovornost kot najširša odgovornost delavca, za katero pa ni mogoče izvajati sankcij,
- družbenopolitična odgovornost za delo v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organov,
- disciplinska in materialna odgovornost.

Pri materialni odgovornosti je izpostavil, da za svoje odločitve materialno odgovarjajo tudi delegati delavskega sveta in člani drugih samoupravnih organov, zato je potrebno v zapisniku sej vedno posebej pisati tiste delegate oz. člane, ki so glasovali proti določenemu predlogu.

Tovariš Cocej je govoril tudi o samoupravnih delavski kontroli, ki v združenem delu ne deluje tako kot bi morala, pri čemer je posebej poudaril problem kadrovske sestave (člani samoupravne delavske kontrole bi morali biti delavci z določenim ugledom v OZD).

Po uvodnem delu so udeleženci politične šole družbenemu pravobranilcu samoupravljanja postavljali različna vprašanja, ki so se nanašala predvsem na ožje področje delovnih razmerij ter na vlogo mladinske organizacije v združenem delu. V razgovoru se je pokazalo, da se v nekaterih OZD kršijo zakoni in drugi predpisi, da z njimi niso usklajeni samoupravni akti ter da v primeru, ko zakonodajalec posamezen institut določi kot izjemo, postane le-ta v združenem delu pravilen (sklenitev delovnega razmerja za določen čas - pripravniki).

Po vseh ugotovitvah menimo, da bi se mladi morali boriti za dosledno spoštovanje zakonov, samoupravnih aktov, opozarjati na nepravilnosti, ki se dogajajo v združenem delu in če je potrebno, o tem obvestiti pristojne organe v družbenopolitični skupnosti.

DRUŽBENOEKONOMSKI POLOŽAJ MLADE GENERACIJE

Predavatelj Željko Cigler - predsednik Sveta za družbenoekonomske odnose pri RK ZSMS

Med 10. in 11. kongresom ZSMJ je bila glavna naloga Zveze socialistične mladine aktualizacija priložnostnih aktivnosti (kulturne in športne prireditve, mladinsko prostovoljno delo, kvizi ipd.). S poslabšanjem družbenoekonomskega položaja pri nas pa se

je delovanje ZSMS preusmerilo na področje izboljšanja le-tega. Pri delu poskuša postati enakovredna ostalim družbenopolitičnim organizacijam, vendar v nekaterih okoljih še vedno nočejo priznati njene enakopravnosti.

Kljub vsemu lahko rečemo, da je slovenska mladinska organizacija že dosegla določene rezultate. Ne moremo spregledati njenih prizadevanj za povečanje štipendij za 20 odstotkov. Znano je namreč, da se je v lanskem letu 1/3 dijakov in 1/2 študentov moralo zaposlovati prek študentskih servisov, da so si lahko zagotovili boljši ekonomski položaj. Ugotovljen je tudi osip študentov iz manj gmotno preskrbljenih družin, česar nikakor ne bi smeli dovoliti. Priložnostno zaposlovanje študentov seveda podaljšuje čas študija, manjša se nivo znanja in večja stroški šolanja. Mladina se tudi zavzema za zmanjšanje soudeležbe pri dodelitvi stanovanj. Mlada družina, ki si šele ustvarja pogoje za življenje, ne more ekonomsko prenesti soudeležbe, zato se dogaja, da se na eni strani družine stiskajo v neustreznih oz. majhnih stanovanjih, na drugi strani pa so novozgrajena stanovanja, ki so prazna.

Zveza socialistične mladine Slovenije se zavzema tudi za podaljšanje porodniškega dopusta na 365 dni s 100 odstotnim nadomestilom za delavke. Hkrati je bil na skupščini Skupnosti otroškega varstva SR Slovenije sprejet tudi predlog ZSMS, da se v krog upravičenk do nadomestila, ki je po predlogu vključeval študentke in iskalke zaposlitve, razširi z dijakinjami. Le-te bi bile upravičene do socialne varnosti za dobo 84 dni v višini 50 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v SRS.

Nikakor tudi ne smemo ugotoviti, da je ZSMS eden glavnih pobudnikov »računalniškega opisovanja« pri nas. Mladi se zavedamo, da problemi, ki nas tarejo, niso rešljivi sami po sebi, da je potrebno na njih opozoriti, jih izpostaviti in o njih govoriti. Kajti, šele takrat, ko se na določen problem opozori, le-ta postane aktualen.

Usmerjeno izobraževanje v povezavi z združenim delom

V uvodnem delu razgovora o usmerjenem izobraževanju so nas predavatelji seznanili z dejanskim stanjem na tem področju. Na kratko so predstavili težave, s katerimi se srečujejo v usmerjenem izobraževanju. Večina je bila mnenja, da je v delovnih temeljnih organizacijah premalo poslušna za težave na področju usmerjenega izobraževanja in da se predlogov, ki jih daje občinska izobraževalna skupnost, ne upošteva dovolj. Sez-

nanili so nas tudi z nekaj statističnimi podatki.

Razpravo, ki se je razvila po uvodnem delu, se je vrtela predvsem glede opravljanja proizvodnega dela in prakse dijakov nad šolskim letom, počitniške prakse, pripravniške dobe, razpisa kadrovskih štipendij.

Za proizvodno prakso so bili udeleženci mnenja, da je premalo kvalitativna. Strinjali pa so se z nami, da le-ta predstavlja za združeno delo precejšnje obremenitev. Nezadovoljstvo, ki se širi med dijake, je predvsem v neenakem odnosu, saj so dijaki iz enega razreda v različnih OZD. Beseda je tekla tudi o nagrajevanju dijakov. Tu smo prišli do zaključka, da nagrada za proizvodno delo pripada vsakemu dijaku. Višina je največ odvisna od njegove uspešnosti. Z nagrado razpolaga vsak dijak samostojno, razredna skupnost pa se lahko odloči tudi drugače. Iz razgovora je bilo moč ugotoviti, da na nekaterih šolah profesorji vplivajo na odločitve o porabi nagrad.

Največ smo se pogovarjali o pripravnstvu. Izpostavili smo neurejeno pripravništvo v več delovnih organizacijah v Celju in premajhni aktivnosti občinske izobraževalne skupnosti na tem področju.

Iz pogovora je bilo razvidno, da v občinski izobraževalni skupnosti niso dovolj seznanjeni s potekom pripravniške dobe. Mnenja so, da to ni v občinski, temveč republiški pristojnosti. Po poteku razgovora upamo, da bodo vendarle začeli bolj spremljati problematiko pripravništva.

Pri razpisu kadrovskih štipendij so se pojavili očitki združenemu delu, da razpisuje preveč kadrovskih štipendij za III. do V. stopnjo zahtevnosti in premalo od VI. navzgor. Mnenje udeležencev šole je bilo, da delovne organizacije razpisujejo kadrovske štipendije po svojih potrebah in ob upoštevanju izboljšanja kadrovske in izobrazbene strukture. Predstavniki občinske izobraževalne skupnosti so menili, da združeno delo gleda na izboljšanje izobrazbene strukture preveč kratkoročno. Prepričani so, da ima na hitrejši razvoj gospodarstva večji vpliv boljša izobrazbena struktura tako delavcev v neposredni proizvodnji kot ostalih strokovnih sodelavcev. Sluhatelji smo menili, da razvoj bolj zavisi od strokovnih delavcev, ki so zadolženi in usposobljeni za razvoj.

Pogovor na temo izobraževanja je potekal precej sproščeno in le upamo lahko, da se bodo izpostavljena vprašanja z obojestranskim sodelovanjem vsaj do neke mere razrešila.

POROČILO S SEJE

15. marca je potekala 7. redna seja Predsedstva osnovne organizacije ZSMS DDSS, na kateri smo obravna-

vali uresničevanje nalog, ki smo si jih zadali na prejšnji seji ter aktualne zadeve v okviru mladinske organizacije.

Po prejšnjem zapisniku smo ugotovili uspešnost razstave ročnih del ob dnevu žena ter potrdili sodelovanje na kvizu Tito-revolucija-mir, v kolikor bomo gradivo pravočasno prejeli. Sprejeli smo tudi novega člana Iva Levca za referenta za idejnopolično delo.

V nadaljevanju seje nas je Alenka Toman seznanila z vsebino seminarja, organiziranega za člane predsedstva, ki so zadolženi za idejnopolično delo v okviru občinske konference ZSMS. Izbrali smo tudi predstavnika, ki sta se udeležila mladinske politične šole 22. in 23. marca v Zrečah (Alenka Toman in Ivo Levec). Obravnavali smo tudi Pravilnik o podeljevanju bronastega znaka ZSMS ter predloge za srebrni znak ZSMS. Odločili smo se, da v osnovni organizaciji ZSMS v DSSS ni primerne kandidata. Osnovni organizaciji ZSMS TOZD Kemija Celje

smo posredovali predlog za podelitev srebrnega znaka Zdenetu Podlesniku, dolgoletnemu aktivnemu mladincu, ki zdaj uspešno vodi tudi delovanje mladih na ravni DO Aero.

Podrobneje smo se seznanili tudi z najpomembnejšimi spremembami Pravilnika o koriščenju počitniških kapacitet DO Aero.

Mladi na kvizu Tito – revolucija – mir

Predstavnice OO ZSMS Aero
Alenka TOMAN, Helena KODRIN in
Saša RODE so zastopale AERO na

kvizu, ki ga je koncem aprila organizirala občinska konferenca ZSMS Celje.

Naše predstavnice so se za kviz zelo dobro pripravile, saj jim zahtevna vprašanja, s področja: zgodovine NOB, razvoja samoupravne družbene ureditve v Jugoslaviji in Titove borbe za mir v svetu ter razvoj neuvrčenosti, niso delala težav.

Članice naše ekipe so osvojile prvo mesto in se uvrstile na regijsko tekmovalje.

– DR –

LITERARNI UTRINKI

Dojenčki že vedo ...

Ima mamica dojenčke tri,
so vsi naenkrat lačni.

Najprej nasiti tistega,
ki pač najhuje vpije;

nato nasiti tistega,
ki malo manj kriči;

nazadnje pa še tistega,
ki kar molči.

Pozneje v življenju
se pač tako godi:

da tisti, ki najhuje vpije
je vedno prvi
in največ dobil!

(LoSt)

Aforizmi o delu

Delo, kako veličastno dogajanje;
ves dan bi ga navdušeno opazovali!

Za nekatere je delo pikantna stvar,
ker ga znajo zelo dobro zasoliti!

Če ne znaš nič drugega,
moraš pač delati!

Hočete, da živim
od dela svojih rok?
Torej naj umrem od lakote!

Glejte nesrečneža,
pri delu se je pohabil.
Pod njim se je zrušil
govorniški oder!

Delo je ena čudna reč:
tisto, kar moram delati,
nočem delati;
kar bi pa rad delal,
pa ne smem delati!

Pravijo, da delo poživilja človeka;
res je, le z malenkostno pripombo:
tuje delo!

(LoSt)

Perspektiva

Otročiček hoče se z motiko igrati
a mamica mu jo odvzame.

Brž dedek se za vnučka vname:

Zdaj vidite,
to bo kmetijec perspektivni!

Če hočeš mu motiko vzeti,
začenja se na vso moč dreti!

(LoSt)

Pregovori nekoč in danes

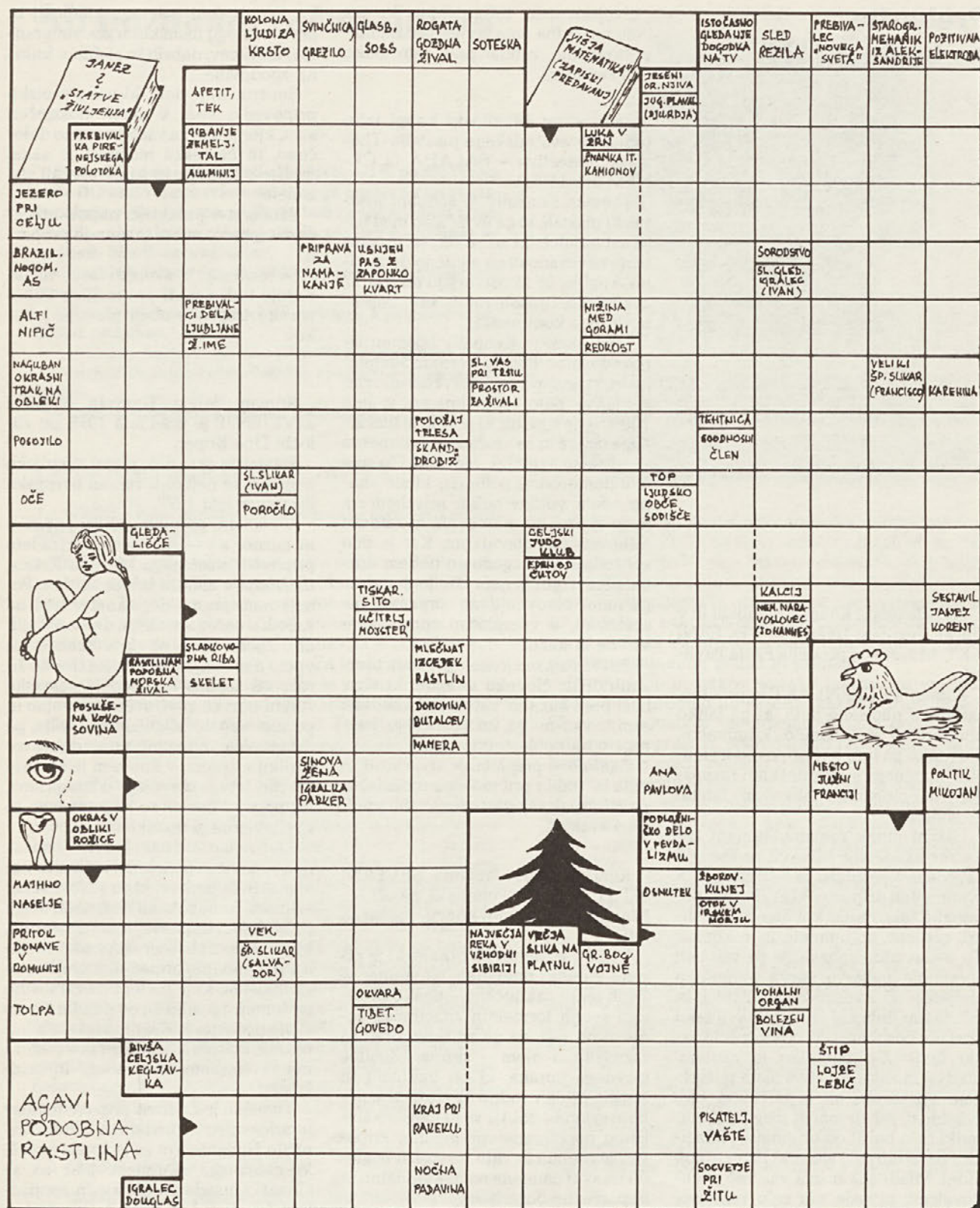
Nekoč: Kar lahko danes storiš, ne
odlagaj na jutri!

Danes: Kar lahko danes storiš, pre-
loži jutri na ramena sodelavca!

Nekoč: Več znaš, več veljaš!

Danes: Več znaš, več dela imaš!

(Lo)

Preberite, ne bo vam žal...

Svojsko delo, brez dvoma, ki nas vodi na čudna pota življenja nam največkrat tuja, vendar prav zato toliko bolj zanimiva.

Lani je pri Mladinski knjigi izšlo tudi delo avstralskega pisatelja Thomasa Keneallya – **BALADA O ČRNEM JIMMIEJU**.

Thomas Keneally je sodobni avstralski pisatelj, ki ga uvrščamo med tiste ustvarjalce, ki so se otresli romantične navezanosti na matično domovino Anglijo, in ki ustvarjajo enkratno, avstralsko, upoštevajoč vse posebnosti tega kontinenta.

Med njimi je Keneally izjemen izpovedovalec. Balada o črnem Jimmieju je vznemirljivo, čustveno silovito napisano delo, pomaknjeno v leto 1900. To je zgodba, ki je onkraj literarnega izraza in se vrača k prvobitnemu – ustnemu izročilu, legendi. Opisuje dva domorodca, polbrata, ki sta »napovedala vojno« belim priseljencem in se grozovito maščevala nekaterim njihovim predstavnikom. Kar je bilo spočetka samo zgodba o nekem drugačnem izgubljenem življenju, drugačnem verovanju in brezupu, se spremeni, v vsesplošno spraševanje krivde in kazni.

Bistvo romana je, kakor v vseh tovrstnih delih: človeku se zgodi krivica, beži pred kaznijo, začne se kaznovati sam, a vseeno ga, ko ga najdejo, kaznujejo tudi oblastniki.

Zanimovo prepletanje stvarnosti in mita je vodilo pričujočega romana, ki pa je krepak zalogaj tudi za zahtevnejšega bralca.

Roman Draga Jančarja **SEVERNI SIJ** je izšel pri Pomurski založbi v Murski Soboti, ob koncu lanskega leta.

Roman je zahtevno branje, ki je pisano v obliki dnevnika, pa vendar je kljub temu zaključeno – tipsko in zaradi svojih formalnih značilnosti zahteva od nas, da ga moramo brati in razmisliti o njem – skupaj. Zgodba glavnega junaka, ki po naključju in kupčiji pride v rodno mesto in tam ne hote ostane – dokler se ni njegovo življenje popolnoma spremenilo. Pripoved je osebna in zato v svojem pogledu na svet omejena na individualno in neposredno doživljanje.

Zato je to delo Draga Jančarja prineslo slovenskemu bralcu zanimive tematske in poetske posebnosti.

Roman je postavljen v Maribor leta 1938, ki je s tem Jančarjevim delom dobil nesporno literarno personifikacijo, v čas pred drugo vojno, ko je vihar že na vidiku in so družbene in socialne razmere dosegle vrelišče.

Na eni strani nam slika meščanstvo, na drugi proletarce, kot skrajna robo-

va, z nešteti paletami ideologij in protiideologij nemškutarjev, emigrantov, morilcev, dobrih in slabih v kuhinji zgodovine.

Severni sij je delo, ki nas s svojsko pripovedjo vodi v zaprt, dokončen svet, kjer je vse za vselej usodno določeno, in človeška možnost je samo drobci v kolesju, ki ga bo prejel ali slej zmelelo.

Jančarjevi junaki so napoti utečenemu gibanju sveta in morajo propasti.

Severni sij, je svojsko delo, nena zadnje tudi zaradi pretresljive ljubezenske tragedije obeh glavnih junakov.

Roman Fulvia Tomizza **BOLJŠE ŽIVLJENJE** je izšel leta 1978 pri založbi Lipa Koper.

Pisatelj je za to delo prejel avstrijsko nagrado za najboljši roman evropske literature leta 1979.

V romanu potujemo skozi počasno in mirno, a vseeno osebno prizadeto pripoved skromnega Martina Kršiča, mežnarja v majhni hribovski fari. Podaja nam prerez dogajanja v Istri od začetka našega stoletja do današnjih dni. Zgodovinski okvir, v katerega je vpeto dogajanje romana, je izredno širok, saj zajema še obdobje cesarske Avstroogrske, prvo svetovno vojno in po njej vzpon fašističnega nasilja, pa drugo svetovno vojno z narodnoosvobodilnim bojem, v katerem je mežnar Martin žrtvoval svojega edinega sina, ter povojni čas z vso negotovostjo in uveljavljanjem ljudske oblasti.

Živo in barvito nam Fulvio Tomizza razgrinja ne le podobe hrvaških in italijanskih župnikov, ki so s človeškimi vrlinami in napakami desetletja dajali pečat farni skupnosti, marveč ob njih, kar je še posebna dragocenost romana, riše številne pripadnike preproste ljudstva, ki je na tem narodnostno mešanem ozemlju že od nekdaj živel svoje posebno življenje, prežeto z ljubeznijo do rodne grude ter povezano z upi in strahom, razočaranji in bridkostmi.

Tomizza je čudovit pripovedovalec in pričevalec in pred nami oživila resnično življenje, kot ga je živel hrvaško-italijanska skupnost, kjer so se človeške usode prepletale in spopadle, tako v medsebojni odvisnosti, kakor v nasprotovanjih in strasteh. V sončnem jeziku polnem narečnih posebnosti, prikazuje ne le usodo trpečega ljudstva, ki je bilo vedno žrtev zgodovinskih razmer, marveč toplo slika tudi podobe istrske narave.

Boljšje življenje je pripoved, za katero lahko z gotovostjo trdim – preberite jo, ne bo vam žal.

Dora Rovere

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani je v zbirki Vezi lani izšlo delo **VEČERNI AKT**, hrvaškega pisatelja Pavla Pavličića.

Roman **VEČERNI AKT** je prijetno, zanimivo napisano delo, ki ga lahko porebiramo kot napeto kriminalko, prav tako pa tudi kot pripoved z globljim pomenom, s psihološkimi razmišljanji in z mojstrsko oblikovano fabulo – zgodbo.

Glavni junak romana, študent slikarske akademije Mihavil, se vse bolj zaveda svojega daru za falzifikacijo. S preprostimi pripomočki je zmožen ponarediti tako denar kot umetniške slike, različne dokumente in rokopise. To nenavadno spoznanje pa vse bolj spreminja njegovo sprva monotono življenje ob razumevanju Babici in mladostni ljubezni Dini. Mihavil tako postane posebnost, ki privlači celo vrsto ljudi. Za umetnike je zanimiv predvsem zato, ker si ob njem postavljajo vprašanje, ali je falzifikat tudi umetnost, saj so mnogi njegovi ponaredki celo boljši od originalov, falzificira pa lahko celo slike, ki jih ni nikoli videl. Mladi slikar ima vse več občudovalcev, prirede mu celo razstavo, kjer so ob originalih razstavljeni tudi falzifikati – dokumenti, slike in pisma ter čisti falzifikati, ki jih avtorji niso nikoli naslikali ali napisali.

Kako usodno povezan je s tem svojih delom, pa Mihavil spozna šele, ko zboli za nenavadno boleznijo, ki jo prežene šele s tem, ko prične spet falzificirati. To pa doseže novo razsežnost, saj glavni junak spozna, da z njim lahko odkriva falzifikate drugih.

Ali poznamo računalnike?

Sestavki, ki smo jih pričeli objavljati, naj bi nudili bralcu naže DO zaokroženo celoto osnovnega znanja o razvoju računalnikov. Posamezna poglavja bodo podajala tudi klasifikacijo računalnikov od zmogljivih poslovnih sistemov do majhnih hišnih računalnikov.

Cilje, ki jih želimo doseči, lahko izrazimo z naslednjo vsebino:

- spoznavanje metod in tehnik pristopa k pripravi in obdelavi podatkov,
- pravilno pojmovanje zmogljivosti računalnikov,
- komuniciranje z računalniki in vpogledi v programske jezike,
- spoznavanje dela s hišnimi računalniki.

1. OSNOVNI POJMI RAČUNALNIŠTVA

1.1. Vključevanje sredstev za avtomatsko obdelavo podatkov v delovni proces

Ob koncu dvajsetega stoletja smo priča vse hitrejšemu razvoju proizvodnih sredstev in hitremu menjavanju življenja. Tako se v delovnem procesu pojavljajo vsak dan novi problemi. Še v bližnji preteklosti so se takšni problemi reševali individualno, danes pa je potrebno pristopiti k problemom kompleksno. Za funkcioniranje vsakega sistema je tako potrebno, da je voden, reguliran in upravljan. Prav tako pa je potrebno spremljati izvrševanje odločitev in jih po potrebi korigirati. To povratno vzdrževanje je glavna odlika kibernetičnega upravljanja sistemov.

Za kvalitetno odločanje v delovni organizaciji so danes potrebne točne in ažurne informacije. Velik obseg podatkov in zahtevana hitrost njihove obdelave pa zahtevata vključevanje sredstev za avtomatsko obdelavo podatkov. Drugi razlog za uvajanje omenjenih sredstev v delovni proces je uporaba sodobnih metod programiranja in analiz, brez katerih si danes težko zamišljamo uspešno poslovanje, odločanje in upravljanje vsake delovne organizacije. Sodobna sredstva za obdelavo podatkov pa omogočajo tudi vpostavitev integralne obdelave podatkov.

Naj že v uvodu omenimo, da uvajanje sodobnih metod za obdelavo podatkov ne menja samo načina obdelave, ampak velikokrat tudi celotno strukturo delovne organizacije, ki sloni na informacijah in na novih sistemih komunikacije. Še eno bistveno novost prinaša nov način obdelave podatkov. Osvobaja strokovno in vodstveno osebje rutinskih poslov in jim daje veliko več časa za njihovo kreativno delo.

1.2. Osnove obdelave podatkov

V poslovnem dogajanju pogosto imenujemo uvajanje in uporabo novih delovnih sredstev v proces obdelave podatkov, kratko avtomatsko obdelavo podatkov (AOP).

Ta širok pojem AOP razdelimo na posamezne faze:

- izvod in zbiranje podatkov,
- priprava podatkov za obdelavo,
- obdelava podatkov,
- izhodne tabele,
- hranjenje rezultatov.

Podatki ob prehodu od doslej vajenih logičnih in matematičnih operacij k računalniški obdelavi svojega pomena ne spremenijo.

Podatke, ki jih po določeni presoji zbiramo, imenujemo izvorni podatki. To so torej zapisi na listah ali na drugih dokumentih (položnice, fakture, evidenčni listi, blagovni spiski itd.). Izvorni podatki so osnovni elementi vsega poslovnega dogajanja in opisujejo poslovne dogodke, katerih obdelava nas vodi do novih poslovnih odločitev. Izvorni podatki so lahko zapisani tudi v oblikah tabel ali dvodimenzionalnih grafičnih prikazih.

Drugi sklop podatkov so tako imenovani vmesni podatki, ki so produkt ali rezultat kakšne druge obdelave. Obe vrsti podatkov imenujemo vhodne podatke, ki jih skupno s programom posredujemo računalniku za obdelavo. Preden gredo podatki v računalnik, jih je treba primerno pripraviti in prevesti v obliko, ki je enoti razumljiva. Ponavadi vse te vhodne podatke vnesemo ali posnamemo na ustrezne medije, ki so tako pripravljeni za vhod v računalnik. Tak vnos podatkov imenujemo zajemanje podatkov.

Skrbno pripravljene podatke na ustreznih vhodnih medijih obdelujemo v računalniku po naprej pripravljenem programu.

S hitro modernizacijo in izpopolnitvijo sredstev računalniške obdelave podatkov, se tako kot vhod in obdelava, izpopolnjuje tudi izhod. Predvsem se večja njegova hitrost. Po obliki imamo izhode različnih vrst od izpisanih tabel do grafičnih prikazov na ekranskem zaslonu in mikrofonskega zapisa.

Na koncu obdelave podatkov poznamo še hranjenje podatkov. V osnovi poznamo dva načina hranjenja podatkov in sicer, hranjenje v notranjem spominu računalnika in hranjenje v zunanem spominu. Od stopnje avtomatizacije je odvisno, koliko podatkov si računalnik zapomni ali ima sposobnost hraniti v svojem spominu.

2. RAZVOJ SREDSTEV ZA OBDELAVO PODATKOV

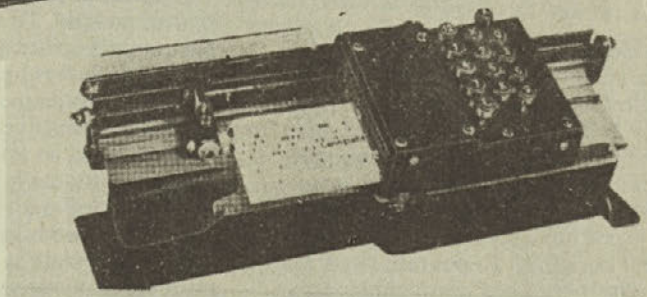
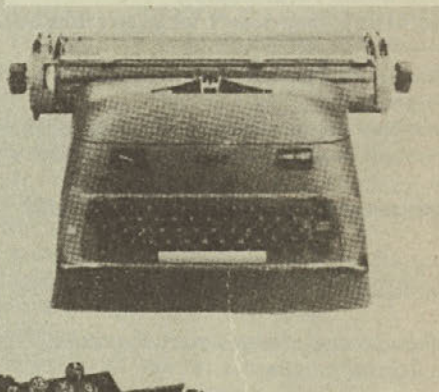
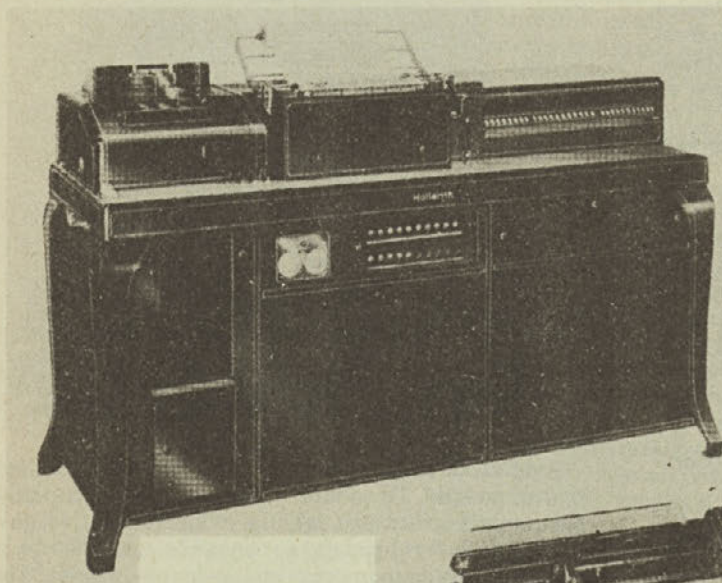
2.1. Stroji nižje mehanizacije

Že na prvi pogled lahko razlikujemo več stopenj mehanizacije pri obdelavi podatkov. Za sredstva nižje mehanizacije je značilno, da se uporabljajo kot pomožna sredstva za hitrejšo pisanje in računanje. S temi sredstvi dosežemo samo hitrejšo obdelavo na nivoju delovne operacije.

Glavna predstavnik te nižje mehanizacije sta pisalni stroj in preprosti računski stroji (mlinčki).

2.2. Stroji srednje mehanizacije

Za srednjo mehanizacijo je značilno, da obstaja velik del ročnega dela, vendar zavzema umsko delo vse večji obseg. Ta sredstva dosegajo nivo delovnega mesa. V to skupino priprav srednje mehanizacije spadajo knjižni stroji, registrirni stroji, stroji za fakturiranje itd.

po tem principu so zelo odporni na zunanje vplive, njihova velikost pa je sorazmerno majhna, saj so nekatere enote tudi do 100-krat manjše od enakih enot druge generacije. Hitrost teh računalnikov dosega do 10 milijonov seštevanj v minuti. Prednost teh sistemov je tudi njihova fleksibilnost, saj jih je možno skoraj neomejeno dopoljevati in razširjati njihov spomin. Omenimo naj še kompa-

2.3. Računalniški sistemi

Za reševanje poslovnih problemov prihajajo v poštev elektronski računalniki. Reševanje poslovnih problemov na računalnikih smo poimenovali avtomatsko obdelavo podatkov (AOP), zato imenujemo tudi računalnike, ki služijo za obdelavo podatkov sistema za avtomatsko obdelavo podatkov. Bistvena razlika računalniških sistemov od strojev nižje in srednje mehanizacije je v tem, da človek pri reševanju določenega poslovnega področja na računalniku ne vodi računalnika neposredno, ampak le posredno prek programov.

Težko bi bilo najti datum začetka avtomatske obdelave podatkov. Povejmo le, da delimo dosedanje zgodovino računalnikov v nekaj generacij.

Prva generacija računalnikov je slonela na osnovi elektromagnetnih relejev in elektromehaničnih elementih. Hitrost računskih operacij je bila omejena in je dosegla do 200 seštevanj v minuti. Računalniki te generacije delujejo izključno na principu zunanjega programiranja, v obliki programskih plošč in žičnih povezavah, na katerih programer s spajanjem kontaktov sestavlja krajše programe.

O pravem računalniku lahko govorimo šele pri drugi generaciji. Za to je značilno uvajanje elektronskih cevi – elektronk in tudi že tranzistorjev. Tu je hitrost dosegla že do 80.000 seštevanj v minuti. Stroji te generacije delajo že izključno na osnovi notranjega programiranja. Program vnašamo v spomin računalnika največkrat s pomočjo luknjanih kartic. Slaba stran računalnikov druge generacije je močno sevanje elektronk, zato je nujna vgraditev posebnih klimatskih naprav.

Tretja generacija računalnikov uporablja novo tehnologijo mikromodulov in integriranih vezij. Sistemi grajeni

tibilnost računalnikov omejene generacije. Pri reševanju najzahtevnejših nalog je mnogokrat potrebno povezati tudi po dva ali več sistemov v tako imenovano računalniško mrežo in tu igra združljivost (kompatibilnost) svojo veliko vlogo.

Na prelomnici tega desetletja pa se pojavljajo na tržišču že računalniki četrte generacije, ki jim je osnova tehnologija polprevodnikov. O teh računalnikih pa bo govora kdaj drugič. Bliskovit razvoj računalnikov na hardwarskem področju pa nikakor ne sme zasenčiti enako hitrega razvoja računalništva na softwarskem področju. Izpolnjevanje operacijskih sistemov, uporaba kompletov makroinstrukcij, zamenjava compilerjev, z generatorji, skokovit razvoj multiprogramiranja – to in še vrsto novih izboljšav spreminja dosednji način organiziranja in dela računalniških sistemov.

3. ORGANIZACIJA OBDELAVE PODATKOV

3.1. Organigram obdelave

V samem uvodu je bilo naštetih nekaj vidikov, ki silijo moderni svet k uvajanju avtomatske obdelave podatkov.

V proizvodnih organizacijah nas potreba po informacijah, po veliki množici podatkov in rezultatih njihove ažurne in kvalitetne obdelave sili k uvedbi sistemov za AOP. Ker so ti sistemi še vedno sorazmerno dragi, je potrebno tehtno premisliti, kateri delovni proces bomo spremljali in obdelovali preko računalnika. Nikakor ne smemo prepustiti, da o tem odloča sama služba ali oddelk za AOP, ampak naj bo ta odločitev vodstva delovne organizacije. Realizacijo izbranega delovnega procesa za spremljanje in obdelavo računalnika pa naj opravi pose-

ben projektni team, ki naj pripravi temeljit grafični in tekstualni del elaborata. Grafični del elaborata določene obdelave. Za izdelavo organigrama moramo najprej poznati elemente le-tega, oziroma simbole.

Delimo jih v tri vrste:

- simboli operacij,
- simboli nosilcev podatkov,
- simboli povezovanja.

Pri povezovanju naštetih simbolov v organigramu obdelave imamo več možnosti. Naštejmo le dve:

Prvi način omogoča povezovanje grafičnega prikaza obdelave s tekstualnim delom tako, da znotraj simbolov vpišemo kratke tekste.

Drug način izdelave organigrama je predtiskani formul, kjer so simboli že narisani, naša naloga pa je, da s smiselno uporabo simbolov povezovanja izdelamo organigram kot ga nam narekuje obdelava.

3.2. Vhodna dokumentacija

Rekli smo že, da govorimo pri avtomatski obdelavi podatkov, posebno v poslovnem življenju takrat, ko ne govorimo več o obdelavi posameznih operacij, ampak o obdelavi podatkov, ki tvorijo celoto nekega delovnega procesa.

Da bi določen delovni proces lahko obdelovali s pomočjo računalnika, je treba najprej preučiti vse tiste podatke, ki bodo pri avtomatski obdelavi nastopali kot vhodni podatki. Vhodne podatke pa je žal treba še pri najboljših sistemih za AOP prevesti v obliko, ki je sistemu in njegovi vhodni enoti sprejemljiva. Da bi ta prenos podatkov potekal čim hitreje in natančno, je potrebno podatke na vhodnih dokumentih, ki jih v računalništvu imenujemo VK-ji, šifrirati. Šifriranje nam nudi dve prednosti. Prihranek na prostoru medija, nosilca podatkov in centralnega spomina računalnika ter preglednost. Izbira najboljšega načina šifriranja je ena izmed težkih in odgovornih nalog organizatorjev. Sistemov šifriranja je več. Osnovni način je sistem realne šifre. Ostali sistemi so še šifriranje po številčnem vrstnem redu in sistem skupinske šifre. Pri obdelavi podatkov z AOP sistemi skušamo dati šifri čim krajšo obliko in čim bogatejšo vsebino. Prav zaradi tega skušamo šifre poenotiti in združevati. Šifre imajo ponavadi dva dela in sicer:

- identifikacijsko število,
- klasifikacijsko število.

Šifriranje pomeni v elektroniki to, da najdemo primeren čim krajši a vendar razumljiv simbol za določen podatek ali skupino podatkov. Logično zaključene šifrirane podatke razvrščamo v takoiimenovane nize, bloke ali VK-je.

3.3. Izgledi stavkov datotek

Vodenje sistemov za AOP je postalo posredno. Človek s programom napiše ali predpiše stroju vse njegove korake pri obdelavi podatkov. Eno od del, ki jih mora računalnik opraviti, je sprejetje vhodnih podatkov in jih uskladiščiti v notranjem spominu ali v enem izmed zunanjih spominov.

Da bi pozneje imeli hiter dostop do določenih podatkov, je potrebno le-te skladiščiti po določenem redu in organizirano. Zato že v pripravi organizatorji na posebnih formulirjih narišejo shemo logično zaključenih podatkov, tako imenovani stavek ali rekord. Množica stavkov tvori v enem izmed spominov računalnika datoteko ali tudi banko podatkov.

Najpogostejši medij za shranjevanje datotek je magnetni trak in magnetni disk. Trak je v principu sličen magnetofonskemu traku, le da je dvakrat širši in trikrat debelejši, dolžina traku pa je normalno 200 m do 1000 m. Kodiranje podatkov na magnetni trak poteka s pomočjo

magnetiziranja posameznih mest na traku. Gostota zapisa na traku je ponavadi od 320 do 640 znakov na cm, kapacitete trakov pa so do 20 milijonov znakov na trak. Na razpolago imamo več možnosti kako si trak organiziramo. Omenimo le eno izmed njih, to je tisto organizacijo, da posamezne stavke ali rekorde združujemo v bloke, bloke pa med seboj ločimo z vmesnimi praznimi prostori - IRG.

Način dostopa do podatkov je tu možen samo zaporeden - sekvencialno. Kadar iščemo le posamezne podatke v določeni datoteki na magnetnem traku, je omejena organizacija slaba.

Drug razširjen medij je shranjevanje podatkov urejenih v datoteki je magnetni disk. Magnetni disk omogoča poleg sekvencialnega pristopa do stavkov določene datoteke, tudi direktni ali random dostop. Za čitanje celega magnetnega traku je potrebno več kot 4 minute, dostop do željenega in z adresno poznanega stavka na magnetnem disku, pa je 100 do 200 milisekund.

3.4. Izhodne tabele

Obdelane podatke v računalniku izpisujemo uporabnikom v najrazličnejši obliki. Najbolj pogost prikaz rezultatov so izhodne tabele. Pri organizaciji določenega delovnega procesa preko računalnika morajo organizatorji tudi izhodu nameniti veliko pozornost.

Potrebno je skrbno izrisati vse glave tabel in v njih predvideti dolžine posameznih podatkov, da jih programer lahko vgradi v svoj program. Pogosto načrtujemo pri izhodu tudi predtiskane obrazce, v katerem z računalnikom samo dotiskamo rezultate.

4. PROGRAMIRANJE

4.1. Blok diagram

Pri obdelavi podatkov s pomočjo sistemov AOP ne gre več za direktno sodelovanje človeka in stroja, ampak za avtomatsko delo stroja, ki je voden posredno preko programa. Če gre za sestavo zelo skromnega, majhnega programa, ki sicer lahko obdeluje veliko število podatkov, potem ni potrebna velika priprava za pisanje programa. Tak program lahko pišemo kontinuirano, linearno. Pri pisanju zahtevnejših programov, pa je predhodno delo morda še večje, obsežnejše, kot programiranje samo. To predhodno delo radi imenujemo izdelava diagrama poteka ali flow chart, ki je v prvi fazi grafična shema principa obdelave določenega problema s pomočjo simbolov operacij in simbolov povezovanja. Pri analizi problema v smeri načrtovanja računskih operacij, je risanje diagrama poteka dela zelo pomembno, saj diagram kaže medsebojne zveze med posameznimi deli računskih operacij. Pri risanju diagrama poteka moramo upoštevati tri osnovne principe programiranja.

Prvi princip programiranja je, da si morajo stavki, oziroma instrukcije slediti v določenem vrstnem redu. Drugi princip programiranja je, da so odločitve opisane z razvejiščem - kretnico. Računalnik se odloči in sledi le eni od obeh poti. Tretji princip programiranja je, da je ponavljanje računskih operacij opisano z zanko. Ponavljanje računskih operacij dosežemo na ta način, da določeno število zaporednih stavkov povežemo, torej tvorimo zanko.

V diagramu poteka uporabljamo različne simbole za označevanje operacij. V literaturi srečamo pri risanju simbolov več, med seboj različnih variant. Najbolj razširjena je tista, ki jo je sprejela mednarodna organizacija za standardizacijo ISO. Večina diagramov je dokaj razumljiva, morda je potrebno spregovoriti le še nekaj besed o vezniku.

Kadar postane blok diagram nepregleden zaradi križanja črt, ki povezujejo posamezne simbole, diagram poteka prekinemo na določenih mestih z veznikom.

Potrebno pa je povedati, da programer običajno pri risanju diagrama poteka upošteva nekatere posebnosti programskega jezika, v katerem namerava pisati program.

4.2. Simbolični program

Doslej smo pri obravnavanju posameznih operacij in enot naleteli na celo vrsto pojmov, ki jih enostavno ponazorimo z besedo program. Program, ki ga napiše programer na osnovi diagrama poteka, se imenuje simbolični program. Ta program mora vsebovati vse ukaze in inštrukcije, ki jih mora opraviti računalnik, da lahko izda želene rezultate. Računalniške inštrukcije ali ukazi pa so vedno nizi dekadnih ali celo linearnih števil strogo določene oblike in pomena, na primer:

D2 0 0043A

OP M A

Vsaka računalniška inštrukcija ima operacijski del (OP) s kodo zahtevane operacije, modifikacijski del (M) s podatki za modifikacijo adrese in adresnega dela (A) z adreso ali vrednostjo operande. Ker so programi z računalniškimi inštrukcijami (strojni jezik) za človeka težko razumljivi in nepregledni, programiramo z njimi le v izjemnih primerih. Prav tako imajo veliko večjo praktično uporabo simbolični jeziki, ker so pri njih operacijski kodi in naslovi operandov predstavljeni simbolično in ne več z dejanskimi vrednostmi. Te simbolične inštrukcije pa po-

tem compilerji (prevajalci) prevedejo v strojni program. Vzemimo za vzgled preprost aritmetičen izraz: $C = 3 + A \cdot B$ in ga zapišimo v programskem jeziku ASSEMBLERJU:

MP A, B

ZAP C, =P'3'

AP C, A

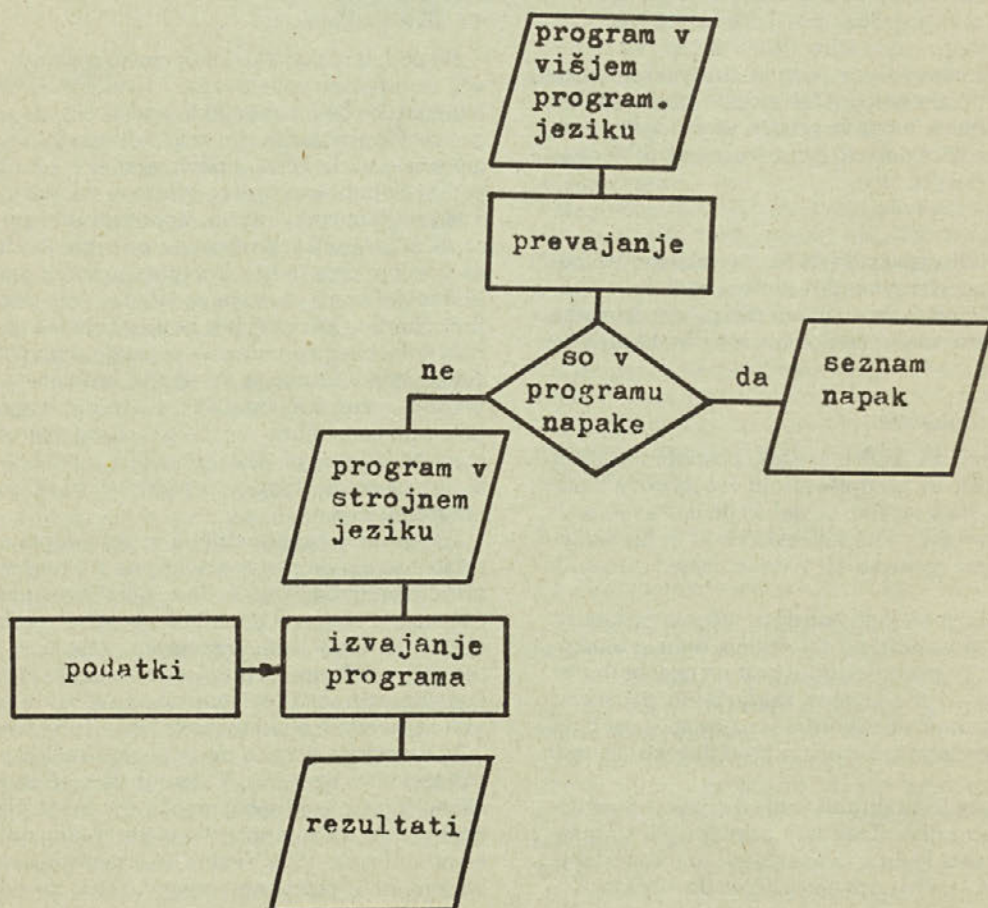
Simbolični jezik je očitno dovolj nazoren, saj so njegove inštrukcije zapisane tako, da zlahka ugotovimo njihov pomen, če poznamo računalniško izrazoslovje.

4.3. Testiranje

Napisan program v simboličnem programskem jeziku v nadaljnji fazi prenesemo na medij, ki je računalniku sprejemljiv. (Običajno je ta medij disketa). Preko ustrezne čitalne enote simbolični program včitamo v računalnik in ga najprej formalno testiramo. Po odpravi formalnih napak opremimo tak program s testnimi podatki in postopek logično testiramo. V programu je potrebno predvideti vse možne napake, vsa možna odstopanja, ki bi izhajala iz podatkov. Napačnih podatkov računalnik ne sme jemati v obdelavo, kajti pri obdelavi takšnih podatkov rezultati ne bi bili pravilni. Testiranje in popraviljanje programov je zahtevna naloga. Preden pa uporabimo program za konkretno obdelavo, moramo biti sigurni, da napak ni več. Samo ob takšnem prepričanju bomo lahko rezultate avtomatske obdelave podatkov s pridom uporabljali.

Rudi Erman
(se nadaljuje)

Blokdiagramski prikaz postopka pri prevajanju.

Celje - skladišče
D-Per

452/1985

1119854097,3

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

